

Evaluatie '4 vuurwerk veilig' lessen

2015/2016

**4 VUURWERK
VEILIG**

Disclaimer

Bij de samenstelling van deze publicatie is de grootst mogelijke zorgvuldigheid in acht genomen. VeiligheidNL aanvaardt echter geen verantwoordelijkheid voor eventuele, in deze uitgave voorkomende, onjuistheden of onvolkomenheden.

Overname van tekst of gedeelten van tekst is toegestaan, mits met de juiste bronvermelding. Indien tekst gebruikt wordt voor commerciële doelstellingen dient altijd vooraf schriftelijke toestemming verkregen te zijn.

Evaluatie '4 vuurwerk veilig' lessen

2015/2016

Rapport 634
Projectnummer 20.0092

Malou Eilering

Uitgegeven door
VeiligheidNL
Postbus 75169
1070 AD Amsterdam
www.veiligheid.nl

februari 2016

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	4 vuurwerk veilig	5
1.2	Evaluatie	5
2	Methode	6
2.1	Aanpak	6
2.2	Overzicht tijdsplanning	8
3	Resultaten procesevaluatie	9
3.1	Procesevaluatie docenten (<i>n=12</i>)	9
3.2	Procesevaluatie leerlingen (<i>n=292</i>)	11
3.3	Procesevaluatie voorlichters (<i>n=5</i>)	11
3.4	Conclusie procesevaluatie	12
4	Resultaten effectevaluatie	13
4.1	Effectevaluatie evaluatie docenten januari (<i>n=10</i>)	13
4.2	Effectevaluatie voorlichters (<i>n=5</i>)	14
4.3	Effectevaluatie leerlingen	14
4.4	Conclusie effectevaluatie	20
5	Resultaten bereik	22
6	Resultaten ongevallen	23
7	Resultaten inventarisatie wensen '4 vuurwerk veilig'	25
7.1	Resultaten	25
7.2	Conclusie	29
8	Conclusie	30
8.1	Conclusie	30
8.2	Advies voor vervolg	30
9	Bijlagen	32
9.1	Vragenlijst effectevaluatie december - leerlingen	32
9.2	Vragenlijst effectevaluatie januari - leerlingen	36
9.3	Vragenlijst effectevaluatie januari – docenten	39
9.4	Vragenlijst proces december – leerlingen	41
9.5	Vragenlijst proces december – docenten	42
9.6	Vragenlijst proces januari - voorlichters	45
9.7	Vragenlijst inventarisatie wensen '4 vuurwerk veilig' lessen	47
9.8	Tabellen	49

1

Inleiding

1.1

4 vuurwerk veilig

'4 vuurwerk veilig' is een samenwerkingsproject tussen Brandweer Gooi en Vechtstreek, Belangenvereniging Pyrotechniek Nederland (BPN) / Agri Retail, VeiligheidNL, Stichting Vuurwerkcheck, Politie en uitgeverij Blink op initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM). Naar aanleiding van het hoge aantal slachtoffers ieder jaar rondom de jaarwisseling, heeft IenM een landelijke voorlichtingscampagne geïnitieerd, welke gericht is op jongeren tussen de 10 en 30 jaar. De focus in de campagne ligt op het veilig gebruik van legaal vuurwerk. De slogan van de campagne is *4 vuurwerk veilig* en er staan 4 tips centraal: veiligheidsbril op, gebruiksaanwijzing lezen, afstand houden en veiligheidslont gebruiken. VeiligheidNL is gevraagd binnen het thema van de landelijke campagne de lokale voorlichting richting scholen te coördineren in samenwerking met de genoemde partners. De doelgroep zijn kinderen van 11 en 12 jaar (groep 8). Het doel is om in drie jaar tijd te komen tot een effectief educatief programma, dat uitgevoerd wordt op scholen door diverse voorlichters (brandweer, winkeliers etc.). In 2017 willen we 30% van de basisscholen bereikt hebben. In 2015 is de basis gelegd voor het programma.

Zoals genoemd, is één van de onderdelen van de campagne dat er een lespakket is ontwikkeld voor basisschoolleerlingen van groep 8 (11-12 jaar). De basis hiervoor is het lespakket dat de Brandweer Gooi en Vechtstreek sinds 2009 inzet, welke is aangevuld en herzien. Vanaf december 2015 is het nieuwe lespakket door Brandweer Gooi en Vechtstreek uitgetest. Ook voorlichters van Agri Retail hebben het nieuwe lesmateriaal ingezet vanaf december. Het lespakket en lesmaterialen zijn beschikbaar gesteld via het nieuwe digitale platform '4 vuurwerk veilig'. In het lespakket staan, net zoals in de rest van de campagne, 4 tips centraal: veiligheidsbril op, gebruiksaanwijzing lezen, afstand houden en veiligheidslont gebruiken. De leerlingen kregen een voorlichting met PowerPoint presentatie door een medewerker van de brandweer, waarbij hen onder andere werd geleerd hoe je veilig met vuurwerk omgaat en hoe ongevallen voorkomen kunnen worden. Daarnaast is er ook aandacht voor het bewustwordingsproces van de risico's van vuurwerk (afsteken).

1.2

Evaluatie

Het lespakket van de nieuwe '4 vuurwerk veilig' stijl is vanaf 7 december 2015 getest bij scholen in de regio Gooi en Vechtstreek, met de officiële aftrap op 8 december. In 2016 wordt gestart met landelijke implementatie van de '4 vuurwerk veilig' lessen nieuwe stijl. Om deze reden is het van belang om de les in nieuwe stijl te evalueren, met als doel om het lespakket in 2016 verder aan te scherpen. De les is in 2015 en 2016 geëvalueerd op proces, effect (wat voor effect heeft de les op de kennis en het gedrag), bereik en ongevallen. Ook is er geëvalueerd wat de wensen van de scholen zijn met betrekking tot de invulling van de '4 vuurwerk veilig' les in 2016. Vragen die gesteld werden waren bijvoorbeeld; wat voor soort lesmateriaal vinden scholen passend, op welke manier moet het lesmateriaal aangeboden worden en wie gaat de les geven? Naast de implementatie van het lespakket '4 vuurwerk veilig' in de regio Gooi en Vechtstreek, is het lespakket ook in de Veiligheidsregio Utrecht geïmplementeerd. De effecten hiervan zijn in de laatstgenoemde regio echter niet gemeten.

2

Methode

2.1

Aanpak

Zoals in de inleiding is verwoord, is eind 2015 een start gemaakt met de '4 vuurwerk veilig' les bij scholen in de Gooi en Vechtstreek. De les is geëvalueerd op proces, effect, bereik en ongevallen. Tevens is gekeken naar de wensen ten aanzien van het lespakket. Op 7 december 2015 zijn de eerste '4 vuurwerk veilig' lessen van start gegaan en zijn de vragenlijsten afgenomen onder leerlingen en docenten van de deelnemende basisscholen. De onderzoeksperiode voor de 0-meting liep van 7 tot en met 17 december. De vragenlijsten voor de 1-meting werden in de week van 24 januari aangeboden aan de scholen, waarna deze door hen terug gestuurd konden worden. Ook werden de voorlichters gevraagd om een vragenlijst in te vullen. Tegelijk met de 0-meting zijn onder de scholen die geen vuurwerklessen hebben gehad, de vragenlijsten op het digitale platform aangeboden. De onderzoeksperiode voor deze vragenlijst liep van 1 tot en met 31 december. Alle vragenlijsten zijn door VeiligheidNL ontwikkeld in samenspraak met de stuurgroep van de vuurwerk campagne.

Om representatieve uitspraken te kunnen doen op proces –en effect, zouden van de 94 deelnemende scholen (leerlingen groep 8) met in totaal 3.600 leerlingen, 350 leerlingen ondervraagd moeten worden, wat neerkomt op twaalf klassen (30 kinderen per klas). De inclusiecriteria waaraan de school moest voldoen was dat deze een '4 vuurwerk veilig' les in de nieuwe stijl zou krijgen. Vervolgens heeft VeiligheidNL de deelnemende scholen in de Gooi en Vechtstreek benaderd met de vraag om te participeren in het evaluatieonderzoek. De selectieprocedure leverde twaalf deelnemende scholen op, waarvan drie scholen met twee klassen mee wilden doen aan het onderzoek. Gedurende het onderzoek is één school afgevallen, omdat geen geschikte datum en tijd kon worden gevonden voor de les. Ook is er gedurende de onderzoeksperiode nog een school bijgekomen die zichzelf heeft aangemeld. Daardoor kwam het aantal deelnemende klassen op veertien uit (H9.8 tabel 1).

Onderstaand zijn de onderwerpen die binnen de evaluatie aan bod zijn gekomen uitgewerkt in concrete doelstellingen. Daarnaast is de aanpak beschreven per onderwerp.

Proces- en effectevaluatie

De procesevaluatie is uitgevoerd om te onderzoeken of verbetering noodzakelijk is ten aanzien van het lespakket '4 vuurwerk veilig' voor landelijke implementatie, middels het in kaart brengen van de ervaringen omtrent de vuurwerklessen onder voorlichters, docenten en leerlingen. Hierbij moet gedacht worden aan onderwerpen zoals werkbaarheid van het lespakket, hoe uitdagend is het lesmateriaal voor de leerlingen, is er voldaan aan de verwachtingen, biedt het lespakket voldoende nieuwe informatie, et cetera.

In de effectevaluatie is gekeken naar het kennisniveau van de doelgroep over vuurwerk in de Gooi en Vechtstreek, hoe zij reageren op groepsdruk en of zij door de vuurwerklessen anders met vuurwerk omgaan.

Zowel bij de proces- als effectevaluatie zijn middels een vragenlijstonderzoek uitgevoerd.

0-meting

De vragenlijsten werden door een student, door VeiligheidNL via een uitzendbureau is ingehuurd, meegenomen naar de scholen waar de lessen plaatsvonden. Ongeveer 10 minuten voordat de les begon, legde de student kort iets uit over het doel van de vragenlijst aan de docent en leerlingen. Vervolgens werden de vragenlijsten (0-meting kennis en gedrag) uitgedeeld aan de leerlingen en beantwoordde de student eventuele vragen van de leerlingen. Na het invullen van de vragenlijsten, gaf de voorlichter de '4 vuurwerk veilig' les, waarna de vragenlijst voor de procesevaluatie aan zowel de docent als de leerlingen werd uitgedeeld. De student verzamelde na afloop alle vragenlijsten en voerde deze vervolgens in een SPSS bestand in.

1-meting

De vragenlijsten voor de evaluatie op kennis en gedrag (1-meting) werden opgestuurd naar de scholen, zodat docenten en leerlingen deze in konden vullen. Scholen konden de ingevulde vragenlijsten vervolgens via een gratis antwoordnummer naar VeiligheidNL terugsturen. Er zijn herhaaldelijk reminders gestuurd om de respons te bevorderen. De vragenlijsten zijn vervolgens door een student en medewerker van VeiligheidNL ingevoerd in een SPSS bestand en op basis van de variabelen voornaam, leeftijd en geslacht zijn de 0- en 1-meting aan elkaar gekoppeld. De deelnemende scholen hebben in januari een verrassingspakket gekregen als incentive om mee te werken aan de evaluatie.

De voorlichters zijn ook met een vragenlijst benaderd via een medewerker van de Brandweer Gooi en Vechtstreek. Deze vragenlijsten zijn digitaal verzonden en ontvangen.

Bereik

Met de samenwerkingspartners is vastgesteld dat in 2017 30% van de basisscholen moet zijn bereikt met de vuurwerkcampagne. Om dit ook voor 2015/2016 inzichtelijk te maken, is ook binnen deze evaluatie in kaart gebracht hoeveel scholen in de regio Gooi en Vechtstreek met de vuurwerk evaluatie zijn bereikt. Hiervoor zijn de gegevens in januari verzameld bij de Brandweer Gooi en Vechtstreek. Er is geïnventariseerd hoeveel scholen hebben deelgenomen en hoeveel lessen er gegeven, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de lessen in oude en nieuwe stijl

Ongevallen

De aanleiding van lenM om de vuurwerkcampagne op te starten was het jaarlijkse hoge aantal ongevallen door vuurwerk tijdens de jaarwisseling. Middels deze evaluatie is dan ook onderzocht of de vuurwerklessen leiden tot minder ongevallen met vuurwerk. In januari is het aantal ongevallen met vuurwerk in kaart gebracht, waarbij gegevens zijn verkregen vanuit de SEH's in de regio Gooi en Vechtstreek. Daarnaast is leerlingen van de deelnemende scholen tijdens de effectmeting gevraagd of- en wat voor soort ongeval zij hebben gehad omtrent vuurwerk. Hiermee kunnen ook de minder ernstige ongevallen (waarvoor men bijvoorbeeld niet naar de SEH moest) worden gesignaleerd. Ook is aan de docenten gevraagd of leerlingen een ongeval hebben gehad tijdens de jaarwisseling.

Wensen ten aanzien van het lespakket

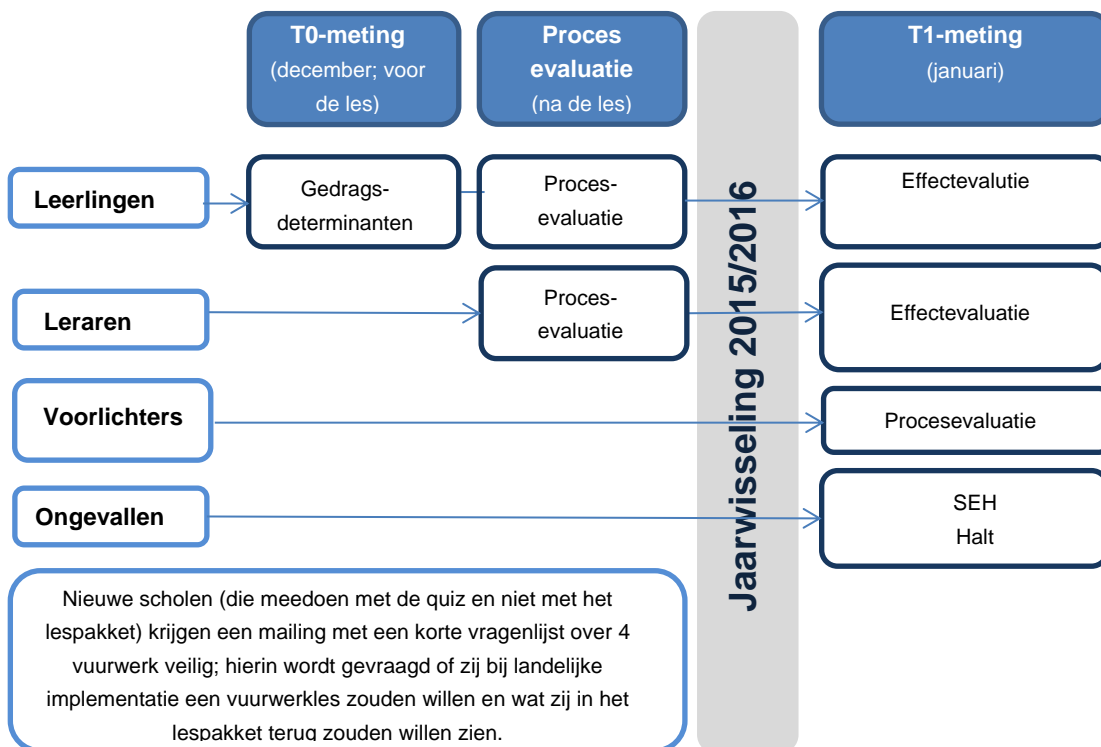
Omdat gestreefd wordt naar landelijke implementatie in 2016 en 2017, is het belangrijk om niet alleen de ervaringen van de reeds deelnemende scholen in de Gooi en Vechtstreek te inventariseren, maar om ook de wensen te inventariseren van scholen die nog geen vuurwerkles hebben gehad. Middels een vragenlijst werden docenten die de website 4 vuurwerkveilig bezochten, benaderd om mee te werken aan het onderzoek. In deze vragenlijst werd onder andere aan de docent gevraagd om aan te geven wat zij belangrijk zouden vinden in een les over vuurwerk, hoe lang de les mag duren en wie de les zou moeten geven (H9).

2.2

Overzicht tijdsplanning

In figuur 1 is een schematische weergave te zien van de tijdsplanning ten aanzien van de evaluatie. In H 9.8 tabel 1 is een overzicht opgenomen van alle deelnemende scholen aan de evaluatie per meetmoment.

Figuur 1 Tijdsplanning

3

Resultaten procesevaluatie

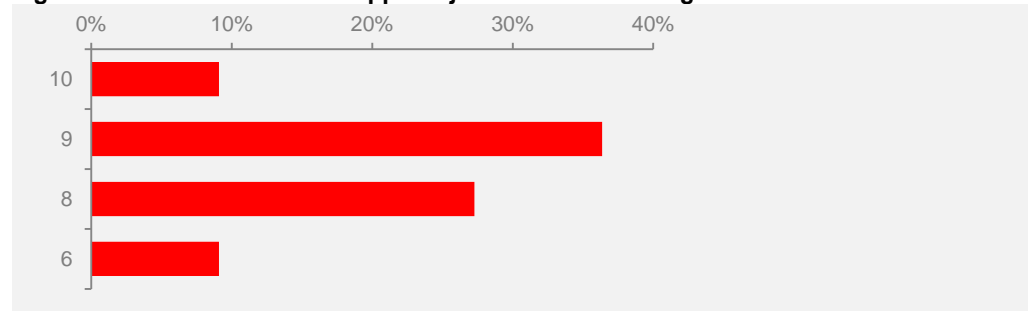
Nadat de vragenlijsten met betrekking tot de procesevaluatie door de doelgroep (docenten, leerlingen, voorlichters) waren geretourneerd, zijn de gegevens geanalyseerd. Onderstaand staan de resultaten van de procesevaluatie per doelgroep uitgewerkt. Vervolgens zal een conclusie worden gegeven van de belangrijkste resultaten.

3.1

Procesevaluatie docenten (n=12)

Alle twaalf docenten die hebben meegewerkt aan de procesevaluatie in december, is gevraagd om een rapportcijfer te geven aan de 4 vuurwerk veilig les die in hun klas is gegeven. Hiervan hebben er negen een rapportcijfer gegeven, waarvan iedereen een voldoende gaf (H 9.8 tabel 2). Het gemiddelde cijfer was een 8,4. Eén persoon gaf de les het cijfer 6, maar de meeste personen gaven het hoge cijfer 8 of 9 (figuur 2). Eén persoon beoordeelde de les met een 10. Dit geeft aan dat de docenten de '4 vuurwerk veilig' les positief waarden.

Figuur 2 Docenten – Rapportcijfer '4 vuurwerk veilig' les

Ook over de lesmethode zijn de docenten goed te spreken. Enkele uitspraken van docenten zijn:

"Goed, passend en recent."

"Mooie PowerPoint, eventueel een andere werkvorm erbij. Bijvoorbeeld een spelletje tussendoor of een werkblad invullen."

"PowerPoint was prima, ondersteund met filmpje(s), interactief."

"Prima methode, goed te zien op het digi-bord."

"Dit zijn ze gewend en dit wordt ook door kinderen zelf gebruikt."

Het grootste deel van de docenten vond de les dan ook educatief (75%), duidelijk (75%), effectief (67%) en enthousiasmerend (67%) (H 9.8 tabel 3). Daarnaast vonden de meeste docenten de les de juiste lengte hebben wat betreft tijd (42%). In de meeste gevallen was dit een uur. Maar in sommige gevallen kwam het voor dat de les iets uitliep. Een kwart van de docenten (25%) vond de les dan ook iets te lang tot veel te lang (H 9.8 tabel 3).

In de meeste gevallen (83%) vonden de docenten dat hun leerlingen actief bij de les werden betrokken door de gastdocent (H 9.8 tabel 4). Onderstaand een aantal uitspraken die docenten hierover hebben gedaan:

"De interactie was positief en vrolijk."

"Er was gelegenheid om vragen te stellen en er werden vragen aan de leerlingen gesteld."

"Regelmatig werd de leerlingen gevraagd iets te zeggen."

In de gevallen waarbij docenten vonden dat de leerlingen onvoldoende actief werden betrokken bij de les, werd als reden gegeven dat dit meer had gekund en dat de gastdocent veel eigen uitstapjes maakte met eigen verhalen. Ook werd een suggestie gegeven ter verbetering om het

vuurwerk bijvoorbeeld door te geven in de klas, zodat de leerlingen zelf de gebruiksaanwijzing kunnen lezen. Op deze manier worden de leerlingen nog meer geprikkeld.

Op de vraag hoe de docenten vonden dat de leerlingen reageerden werd in grote getalen geantwoord dat de leerlingen zeer positief reageerden op de les. Enkele kreten die docenten over het gedrag van hun leerlingen noemden, waren: geïnteresseerd, betrokken, serieus, gemotiveerd, spontaan, eerlijk, actief en informatief.

Voor alle twaalf docenten is de les over het algemeen naar verwachting verlopen. Wel werden nog een aantal verbeterpunten genoemd, namelijk:

"Een half uur is genoeg, interactiever, PowerPoint is al achterhaald, moderner."

"Meer tijd voor eigen ervaringen van kinderen."

"M.b.t. het filmpje lijkt het me niet handig om vuurwerk af te steken onder een hoogspanningskabel."

"Meer aandacht voor groepsdruk."

Op de vraag of men verbeterpunten voor de gastdocent had, werd overwegend nee gezegd. De presentatie was prima en de gastdocent was zeer betrokken en vooral de lerende en *niet* belerende toon viel op. Een kleine opmerking werd gemaakt over dat de tijdsplanning van een uur presenteren niet altijd kon worden nagekomen.

Ook positief was dat de uitgedeelde vuurwerkbrillen en veiligheidsslonten erg in de smaak vielen bij de leerlingen. Ook werden nog enkele andere positieve punten genoemd door de docenten:

"Het is erg belangrijk dat de brandweer deze preventieve taak op zich heeft genomen."

"Het is goed om de kinderen een beeld te laten krijgen van de gevaren, maar zeker ook vele handvatten om het vuurwerk leuk en veilig te houden."

Enkele verbeterpunten die werden genoemd waren:

"De woorden in de PowerPoint waren soms te moeilijk voor de kinderen zoals 'SEH-behandeling' en 'gradaties'."

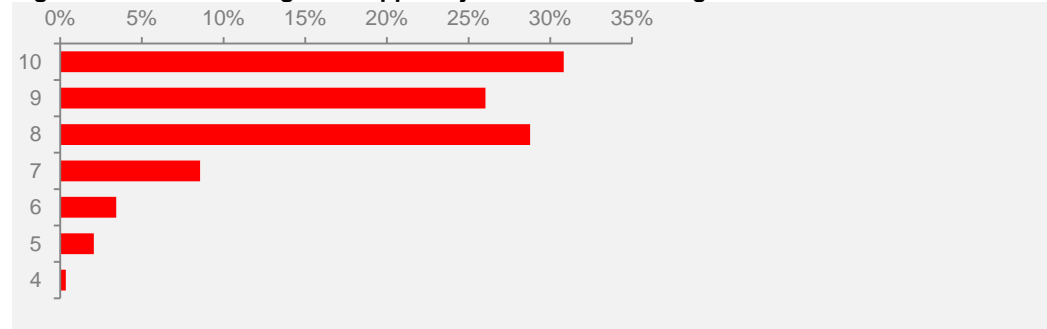
Daarnaast bevond zich onder de voorlichters een docent. Deze gaf aan dat zij graag meer achtergrondinformatie over vuurwerk zou willen hebben, bijvoorbeeld over legaal/illegaal vuurwerk.

3.2

Procesevaluatie leerlingen (n=292)

In totaal hebben 292 leerlingen de procesevaluatie ingevuld. Het overgrote deel hiervan gaf de les over vuurwerk het rapportcijfer 8 of hoger (86%) (figuur 3, H 9.8 tabel 5) en het gemiddelde cijfer dat werd gegeven was een 8,6. Daarnaast vond ook bijna iedereen (93%*) de les duidelijk.

Figuur 3 Leerlingen – Rapportcijfer '4 vuurwerk veilig' les

Op de vraag wat leerlingen het leukste vonden aan de les over vuurwerk, antwoordde een derde (31%) dat zij alles leuk vonden. Daarnaast maakte het filmpje dat werd vertoond ook grote indruk, aangezien een kwart (24%) van de leerlingen aangaf dat zij dit het leukste vonden. Ook het meegebrachte vuurwerk (6%) en het uitgedeelde materiaal (6%) waren een succes (H 9.8 tabel 6).

Op de vraag wat de leerlingen het minst leuk vonden aan de les, antwoordde meer dan de helft (53%) dat zij geen dingen aan de les konden ontdekken wat zij helemaal niet leuk vonden (H 9.8 tabel 6). Wel heeft de foto van het slachtoffer (10%) en het verhaal en de grafieken over gewonden (7%) veel indruk gemaakt. Zo werd bijvoorbeeld gezegd dat zij dit eng of vies vonden of ervan waren geschrokken dat zoveel mensen gewond raken tijdens de jaarwisseling. Een klein gedeelte van de leerlingen (7%) vond de les te lang duren. Bij een aantal voorlichters was de les dan ook weleens uitgelopen. Voor kinderen is langer dan een uur concentratievermogen moeilijk. Tot slot vonden leerlingen het een leuke, leerzame en interessante les.

3.3

Procesevaluatie voorlichters (n=5)

Er hebben vijf voorlichters gereageerd op de vraag om de procesevaluatie in te vullen. Alle vijf voorlichters hebben lessen gegeven in de oude – en nieuwe stijl vuurwerkles. Voorlichters gaven aan dat zij verschil merkten tussen de lessen in oude – en nieuwe stijl.

Hiervoor gaven zij de volgende uitleg:

“De vuurwerkvoorlichting nieuwe stijl past beter bij de doelgroep. Animaties en een ondersteunende film waarin alle highlights van de presentatie nogmaals benoemd worden.”

“Het was duidelijker en betere plaatjes. Alleen op het filmpje werd veel commentaar gegeven doordat vuurpijlen onder een hoogspanningsleiding werden afgeschoten.”

“Het was overzichtelijk, doordat per dia aangegeven was wat je erbij kon/mocht vertellen. Daardoor was het verhoudingsgewijs gemakkelijker om de les voor te bereiden en te geven.”

“Ik was erg gewend aan de oude stijl. De plaatjes bij de nieuwe stijl vond ik minder. En ik miste wat sheets die niet in de nieuwe stijl zaten, zoals bijvoorbeeld die met de gewonde persoon in het verband.”

Voor de voorlichters was het geen moeilijke taak om de leerlingen actief bij de les te betrekken. De voorlichters geven aan dat de kinderen enthousiast, geïnteresseerd en betrokken waren. Daarnaast reageerden zij positief op de les. De kinderen hebben veel geleerd en waren gemotiveerd om veel te weten te komen. Wel werd door één voorlichter aangegeven dat de

reactie van de kinderen niet veel anders was dan normaliter. Ook de docenten regeren volgens de voorlichters positief. Ze vinden de voorlichting pakkend en constructief.

Op de vraag of de voorlichters onderdelen van de les zouden willen veranderen of toevoegen, werden de volgende punten aangegeven:

“Een sheet waarop alle disciplines staan (zoals in de oude presentatie), zodat alle belangen benoemd kunnen worden.”

“Een slachtoffer van vuurwerk in hun leeftijdscategorie maakt erg veel indruk.”

3.4

Conclusie procesevaluatie

Zowel leerlingen, docenten als voorlichters zijn erg tevreden over de '4 vuurwerk veilig' les. Er werd voornamelijk positief gereageerd op de lesmethode, zoals de gebruikte PowerPoint presentatie en de film, de wijze van lesgeven door de gastdocent zoals de interactie en de niet-belerende toon. Ook waren de uitgedeelde vuurwerk brillen en veiligheidslonten een groot succes onder leerlingen.

Eén van de punten waarop verbetering zou kunnen plaatsvinden is de lengte van de les. Een uur is echt de maximale tijd. Belangrijk is dus dat de stuurgroep ervoor zorgt dat de les binnen het uur past, waarbij meer ruimte is voor eigen ervaringen van de kinderen. Ook moeten scholen een optie krijgen om de les modulair te kunnen geven. Wel moet hen dan informatie over vuurwerk worden aangereikt om voldoende achtergrondkennis te hebben. Verder waren zij erg onder de indruk van de ongevallen. Een filmpje of foto zorgt voor extra bewustwording en moet dus vooral in de voorlichting verweven blijven zitten. Echter, de foto's waren voor sommige kinderen beangstigend of confronterend, hiermee dient rekening te worden gehouden.

Daarnaast bleek het voor zowel de docenten als de kinderen belangrijk dat er meer ruimte komt voor de verhalen van de kinderen. Het blijft een feit dat meer dan 10 minuten niet wenselijk is, gezien de toch al korte tijd om een les te geven. Maar om te voorkomen dat sommige kinderen zich niet gehoord voelen, kan door de Brandweer bijvoorbeeld van tevoren een opdracht worden gegeven aan de klas (via de docent). Bijvoorbeeld; de klas wordt opgedeeld in groepjes en elk groepje bedenkt één vraag/ervaring voor de Brandweer die zij in de '4 vuurwerk veilig' les gaat stellen.

4

Resultaten effectevaluatie

Naast de procesevaluatie is ook voor de effectevaluatie een analyse gedaan om inzicht te krijgen in de kennis, algemene attitude en gedrag omtrent (veilig afsteken van) vuurwerk. Onderstaand staan de resultaten van deze analyse per doelgroep (docenten, leerlingen, voorlichters) uitgewerkt. Vervolgens zal een conclusie worden gegeven van de belangrijkste resultaten.

4.1

Effectevaluatie evaluatie docenten januari (n=10)

Tien docenten hebben gereageerd op het verzoek om in januari de effectevaluatie in te vullen. Hiervan geeft bijna twee derde aan dat zij naar aanleiding van de vuurwerkles daadwerkelijk acties hebben ondernomen zoals een kringgesprek of opdrachten (H 9.8 tabel 7). Docenten gaven niet aan wat zij dan exact voor acties hebben ondernomen. Daarnaast geven de docenten aan dat er door de leerlingen veel is nagepraat over de les over vuurwerk op school en/of thuis (H 9.8 tabel 8). Dit laat zien dat de les veel indruk heeft gemaakt en dat het bereik breder is dan alleen de leerlingen van groep 8. Aan ouders en eventuele broertjes, zusjes, neefjes en nichtjes worden daarmee ook de '4 vuurwerk veilig' tips ten gehore gebracht.

Na de '4 vuurwerk veilig' les is in elke klas zowel een vuurwerkbril en veiligheidslont uitgedeeld aan de leerlingen. Van de tien docenten weten negen of de leerlingen de vuurwerkbril hebben gebruikt tijdens oud en nieuw (H 9.8 tabel 9). Allemaal geven ze aan dat zowel enkele of veel leerlingen de bril hebben opgezet om op die manier veiliger met vuurwerk om te gaan. Naast de vuurwerkbril, wisten zeven docenten of de leerlingen het veiligheidslont hebben gebruikt tijdens oud en nieuw of aan de ouders hebben gegeven. In zes klassen is de lont door enkele of veel leerlingen gebruikt en in één klas zelfs door alle leerlingen (H 9.8 tabel 9). Dit zijn zeer positieve uitkomsten. Van de tien docenten geeft bijna twee derde dan ook aan dat zij zeker weten dat het gedrag van de leerlingen is veranderd door de les (H 9.8 tabel 10). Enkele reacties:

"Ze zijn zich bewust van de gevaren en de consequenties. Natuurlijk blijven er kinderen gevoelig voor groepsdruk. Hopelijk kunnen ook zij in de toekomst de juiste keuze maken (een gewaarschuwd mens, telt voor twee)."

"Ze zijn zich bewuster geworden van de gevaren van vuurwerk. Maar of de manier van omgaan met veranderd is, dat durf ik niet te zeggen."

"Ze zijn voorzichtiger met vuurwerk."

"Een aantal leerlingen gebruikt nu wel de bril."

Op de vraag of de les over vuurwerk een positieve uitwerking heeft op het gedrag van de leerlingen ten aanzien van veilig omgaan met vuurwerk, antwoordden de meeste docenten dat dit inderdaad het geval is. Enkele antwoorden die men gaf, waren:

"Het is geen belerende, maar lerende les."

"Ik weet van vorige jaren dat ze nu wel een lont en bril gebruiken."

"Van sommige dingen schrokken ze echt."

"De leerlingen zijn zich meer bewust van de gevaren."

Een enkeling geeft aan dat de kinderen echter al heel veel weten over vuurwerk en dat het vooral meer als een reminder dient. Zij gaven dan ook aan dat het erg verschilt per klas of de les invloed heeft op het gedrag. Leerlingen komen vaak uit verschillende sociaaleconomische milieus en dat is te merken aan het kennisniveau van de leerlingen, maar ook hoe zij omgaan met (het veilig afsteken en/of kijken naar) vuurwerk. Docenten vonden het belangrijk dat daarop afgestemd wordt.

4.2 Effectevaluatie voorlichters (n=5)

Alle vijf voorlichters, die hebben meegewerkt aan de evaluatie, hebben aangegeven dat zij denken dat de les over vuurwerk een positieve uitwerking heeft (gehad) op het gedrag van de leerlingen ten aanzien van veilig omgaan met vuurwerk. Enkele uitspraken:

"De kinderen geven zelf aan voorzichtiger te zijn en we hebben een positieve terugkoppeling van de ouders gekregen afgelopen jaar."

"Gedurende de voorlichting verandert het gedrag van de kinderen van stoer reageren naar bewustwording. De voorbeelden van de kinderen ondersteunen het belang van deze vorm van preventie."

4.3 Effectevaluatie leerlingen

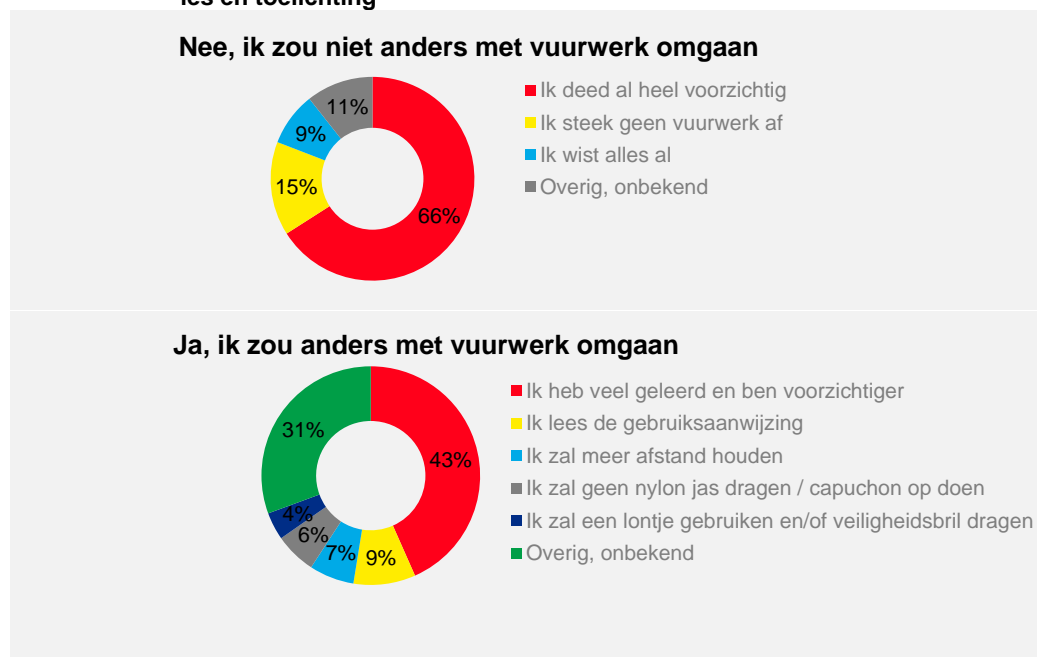
In onderstaande analyse van de effectevaluatie onder leerlingen worden verschillende steekproef getallen genoemd, zoals n=292 en n=203. De steekproef n=203 is kleiner omdat deze onderwerpen binnen een andere vragenlijst zijn gesteld. Zo komen de vragen van n=292 uit de procesevaluatie en n=203 uit de effectevaluatie. Het lijkt hier alsof er veel minder kinderen de vragenlijst in hebben gevuld, maar voor deze analyse zijn alleen de kinderen geselecteerd die zowel de 0 als de 1-meting hebben ingevuld.

Kennisniveau (n=292)

De leerlingen geven aan dat ze er een beetje (27%) tot heel veel van hebben geleerd (61%) (H 9.8 tabel 11). Slechts iets meer dan een tiende van de leerlingen gaf aan dat zij bijna alles al wisten voordat de les werd gegeven. Van de leerlingen, die hebben aangegeven dat zij een beetje tot heel veel hebben geleerd door de les, geeft driekwart aan dat zij nu anders met vuurwerk om zouden gaan. Daarnaast geeft ook zelfs iets meer dan een kwart van de leerlingen, die (bijna) alles al wisten voor de les, aan dat zij nu anders met vuurwerk om zouden gaan. Dit geeft aan dat de les veel indruk maakt op de leerlingen en hen tot nadenken aanzet, ook de leerlingen die al voldoende kennis hadden over vuurwerk.

Van de leerlingen die zeiden dat ze niet anders zouden omgaan met vuurwerk na het volgen van de '4 vuurwerk veilig' les, gaven de meeste leerlingen aan dat zij al heel voorzichtig deden (66%), geen vuurwerk afsteken (15%) of alles al wisten (9%). Van de leerlingen die naar eigen zeggen wel anders om zouden gaan met vuurwerk, gaven de meesten aan dat zij veel geleerd hebben van de les en voorzichtiger zullen zijn met vuurwerk (43%). De kinderen zullen nu eerder de gebruiksaanwijzing lezen (9%), meer afstand bewaren tot het vuurwerk (7%), geen nylon jas of capuchon meer dragen (6%) of een lontje gebruiken en/of veiligheidsbril dragen (4%) (figuur 4). Dit geeft aan dat de leerlingen de tips goed hebben onthouden en dat ze het belang van deze veiligheidsmaatregelen snappen en de intentie hebben om dit toe te passen.

Figuur 4 Gaan leerlingen anders met vuurwerk om na de '4 vuurwerk veilig' les en toelichting

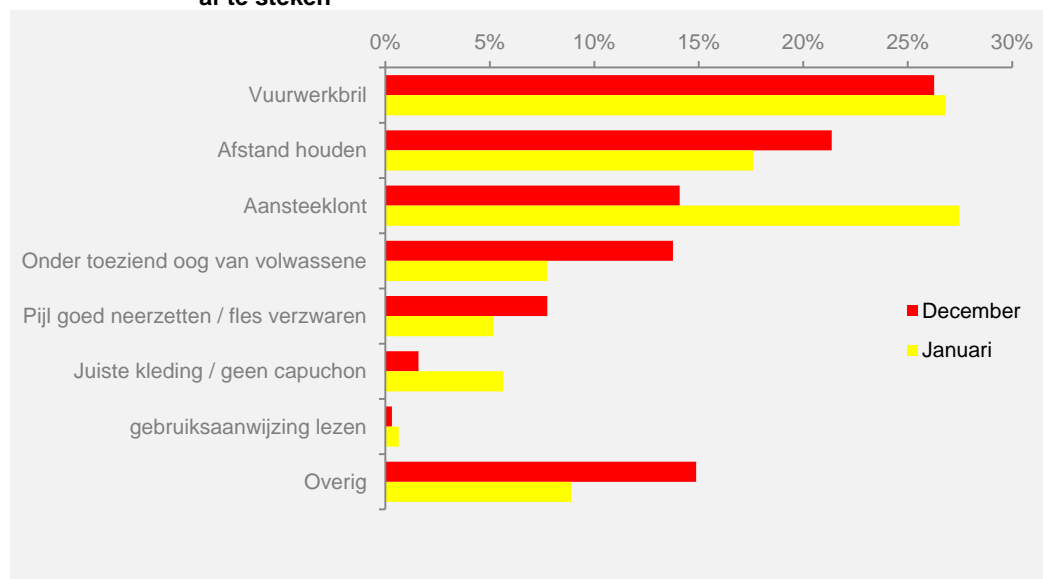
Afsteken van vuurwerk (n=203)

In december zei de helft (50%) van de kinderen dat ze gedurende de jaarwisseling van 2015/2016 zeker vuurwerk af gingen steken. Van de kinderen die dit zeker wisten, heeft 85% dat ook daadwerkelijk gedaan tijdens de jaarwisseling (H 9.8 tabel 12). Opvallend is dat van de kinderen die zeiden dat ze geen vuurwerk af wilden gaan steken uiteindelijk toch drie kwart (66%) dit wel heeft gedaan. Het is niet duidelijk waar dit door komt. In totaal heeft 74% van de kinderen vuurwerk afgestoken tijdens de jaarwisseling, wat ongeveer een kwart meer is dan de leerlingen die in eerste instantie vuurwerk af wilden gaan steken. Het is niet bekend wat voor soort vuurwerk dit is.

Kennis over veilig afsteken van vuurwerk (n=203)

In december is aan de leerlingen gevraagd wat zij kunnen doen om vuurwerk veilig af te steken. Hierbij werd gevraagd om minimaal drie dingen op te noemen (open vraag). Voor de les in december noemden leerlingen een top 3, namelijk de volgende items: vuurwerkbril opzetten (26%), afstand houden (21%) en een aansteeklont gebruiken (14%) (H 9.8 tabel 14). De leerlingen wisten op dat moment dus al redelijk veel over de eerste drie tips van de '4 vuurwerk veilig' les. Na de jaarwisseling is de leerlingen nog eens hetzelfde gevraagd. De volgorde van het item dat het meest werd genoemd is veranderd, maar dezelfde items staan nog steeds in de top 3: aansteeklont (27%), vuurwerkbril (27%) en afstand houden (18%) (figuur 5). In januari noemen significant meer kinderen ($p < 0.001$) het aansteeklont als hulpmiddel om vuurwerk veilig af te steken. Het lezen van de gebruiksaanwijzing wordt zowel in december als in januari niet veel genoemd. De kennis over het belang van het lezen van de gebruiksaanwijzing lijkt onvoldoende bij de leerlingen te blijven hangen na de les. Wel wordt door de kinderen nog een item genoemd die niet direct een duidelijke plaats heeft in de '4 vuurwerk veilig' tips, namelijk het aantrekken van de juiste kleding en het niet dragen van een capuchon. Het zou een goed onderwerp kunnen zijn om meer aandacht aan te besteden tijdens de voorlichting.

Figuur 5 Top 3 – wat denken de kinderen dat zij kunnen doen om vuurwerk veilig af te steken

Groepsdruk (n=203)

Leerlingen werd een verhaal voorgelegd over groepsdruk. Hierbij werd een jongen door zijn vrienden overgehaald om vuurwerk af te steken terwijl hij dit eigenlijk helemaal niet wilde en gevaarlijk vond. Verreweg het grootste deel van de leerlingen gaf in december aan (81%) dat zij niet zouden bezwijken voor deze groepsdruk en hun eigen keuzes daarin wel konden maken (H 9.8 tabel 13). Een veel gehoord antwoord was dat *"echte vrienden je niet dwingen"*. De leerlingen die in december zeiden dat ze wel vuurwerk af zouden steken onder groepsdruk, zijn grotendeels dezelfde leerlingen als degenen die in januari hetzelfde antwoord gaven. Een kwart van de leerlingen zou nu echter niet toegeven aan de groepsdruk, terwijl ze dat in december wel zouden hebben gedaan (statistisch niet significant).

In onderstaande woordwolk (figuur 6) is terug te zien wat voor uitleg de leerlingen gaven bij het antwoord dat zij wel vuurwerk af zouden steken onder groepsdruk. Veel van deze leerlingen vinden vuurwerk gewoon leuk, stoer of willen niet zwak overkomen. Juist voor deze groep kinderen is het belangrijk om ook in de lessen veel aandacht te geven aan groepsdruk en de gevaren ervan. Zoals de meeste leerlingen aangeven: *"je moet niets doen wat je niet wilt"*, *"het is gevaarlijk"* en *"je hebt het nog nooit gedaan, dus je weet niet of je het kan"*. Een goede optie is om leerlingen tijdens de les hier iets over te laten zeggen in de klas. Zo horen ze van leeftijdsgenootjes dat het niet stoer is om iets te doen wat je eigenlijk niet wilt en kunnen de twijfelaars alsnog over de streep worden getrokken om nee te zeggen. Op deze manier maak je op een positieve manier gebruik van het begrip groepsdruk.

Figuur 6 Toedracht: waarom steken leerlingen vuurwerk af onder groepsdruk

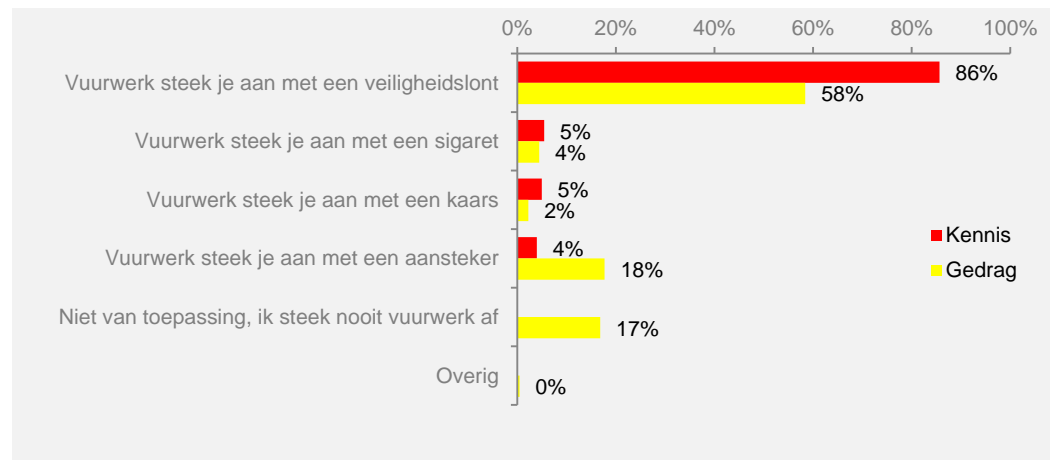
Interessant is om te kijken naar het aantal ongevallen in relatie tot het onderwerp groepsdruk. Hierin is wat betreft het percentage ongevallen door vuurwerk geen verschil te zien tussen de kinderen die wel onder groepsdruk vuurwerk af zouden steken en kinderen die dit niet zouden doen. In de gevallen dat kinderen aangaven (in beide groepen) dat zij ooit weleens een ongeluk met vuurwerk hebben gehad, gaf het grootste deel aan dat dit kwam doordat zij zelf het vuurwerk verkeerd aan hadden gestoken. In januari is aan de leerlingen gevraagd of zij tijdens de jaarwisseling van 2015/2016 een ongeluk met vuurwerk hebben gehad. Het aantal ongevallen doordat zij zelf vuurwerk verkeerd aanstaken is hier een stuk lager. Er is niet met zekerheid te zeggen wat hier de reden voor is, maar het is wellicht een gevolg van meer kennis over (het afsteken van) vuurwerk en de mogelijke gevaren.

Aansteeklont (n=203)

Het eerste belangrijke punt dat als tip aan de kinderen wordt meegegeven in de '4 vuurwerk veilig' les is dat zij vuurwerk aan moeten steken met een zogenoemde aansteeklont. In zowel december als januari is de leerlingen van de scholen gevraagd waarmee zij denken dat zij vuurwerk aan moeten steken (kennis) en waarmee zij het zelf hebben aangestoken (gedrag). Tijdens de analyse werd duidelijk dat de resultaten van december echter niet goed te vergelijken zijn met januari. Leerlingen hebben deze vraag in de 0- en 1-meting verschillend beantwoord. Leerlingen hadden niet goed begrepen dat zij maar één antwoord per vraag mochten geven, waardoor ze in de 1-meting soms wel drie antwoorden gaven terwijl ze bij de 0-meting maar 1 antwoord hebben gegeven. Hierdoor kan geen analyse op effect worden uitgevoerd en worden in deze paragraaf alleen de resultaten van januari beschreven.

In de meeste gevallen denken kinderen dat je vuurwerk het beste aan kan steken met een veiligheidslont. Dit blijkt dan ook uit het aantal keer dat de kinderen dit antwoord hebben gegeven (86%) (figuur 7, H 9.8 tabel 15). Tijdens de jaarwisseling heeft 58% ook daadwerkelijk vuurwerk aangestoken met een aansteeklont. In 18% van de gevallen werd vuurwerk aangestoken met een aansteker. Vuurwerk aansteken met een sigaret of een kaars werd niet vaak als antwoord gegeven, zowel voor de kennis- als gedragsvraag niet.

Figuur 7 Waarmee denken de kinderen dat vuurwerk het beste aangestoken kan worden en hoe doen zij dit zelf

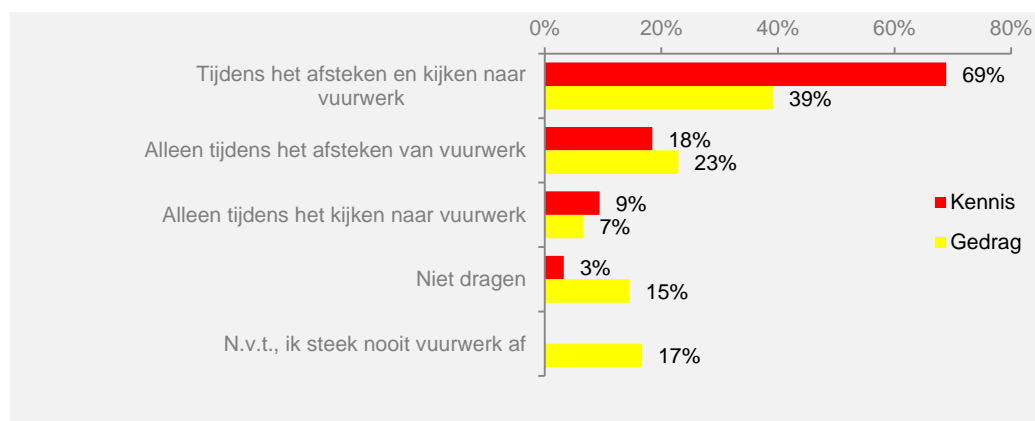
Veiligheidsbril (n=203)

Het tweede punt dat aan de kinderen wordt meegegeven in de '4 vuurwerk veilig' les is dat zij vuurwerk af moeten steken en/of ernaar moeten kijken met een veiligheidsbril. Ook in dit geval zijn vanwege het verschil tussen het invullen van de 0- en 1-meting alleen de gegevens van januari in de analyse meegenomen.

In meer dan twee derde van de gevallen (69%) denken de kinderen dat het dragen van een veiligheidsbril tijdens zowel het afsteken en kijken naar vuurwerk de meest veilige keuze is (figuur 8, H 9.8 tabel 16). Dit laat zien dat veel kinderen de juiste kennis hebben over het dragen van een veiligheidsbril. In slechts 3% van de gegeven antwoorden wordt dan ook aangegeven dat een veiligheidsbril niet gedragen hoeft te worden. In de rest van de gevallen denken kinderen dat de bril alleen op hoeft tijdens het afsteken van -óf het kijken naar vuurwerk. Opvallend is dat, ondanks dat het antwoord 'dragen van een veiligheidsbril tijdens afsteken én kijken naar vuurwerk' de overhand heeft, maar 39% de bril ook daadwerkelijk tijdens de jaarwisseling heeft opgezet tijdens zowel afsteken als kijken naar vuurwerk. Twee tiende heeft helemaal geen vuurwerk aangestoken en 15% heeft de veiligheidsbril niet opgezet. Ondanks de kennis die kinderen erover hebben, zijn ze dus niet altijd geneigd om de bril op te zetten. Hier moet wel bij gezegd worden dat niet duidelijk is of deze cijfers een verbetering zijn ten opzichte van de situatie vóór de voorlichting.

Zoals gezegd wordt de veiligheidsbril door 15% van de kinderen niet gebruikt, ondanks dat deze is uitgedeeld na de voorlichting door de docent. Er zou in overweging genomen kunnen worden om meer aandacht aan de bril te geven in de lessen. Bijvoorbeeld door de bril actief te gebruiken en/of de kinderen deze op te laten zetten tijdens de les.

Figuur 8 Wanneer denken de kinderen dat een veiligheidsbril gebruikt moet worden en wat doen zij zelf

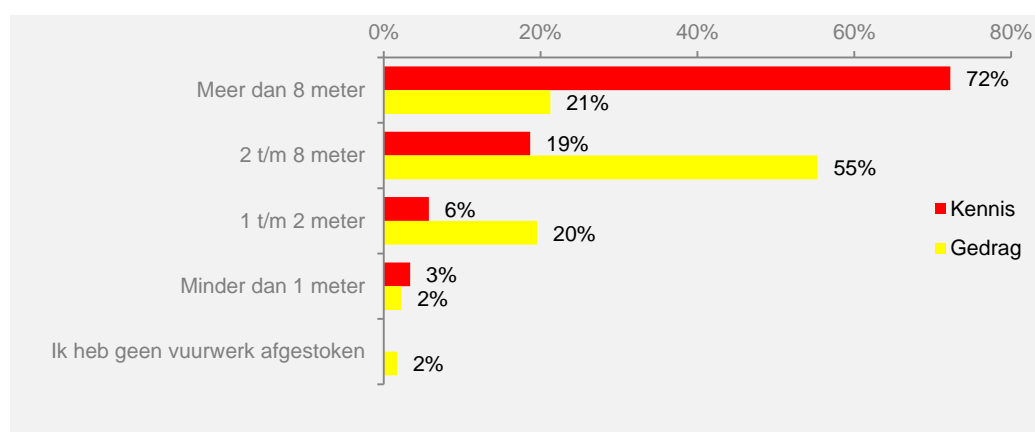

Afstand houden (n=203)

Bij het derde aspect van de '4 vuurwerk veilig' les speelt afstand houden een belangrijke rol. Er moet minimaal 8 tot 15 meter afstand van het vuurwerk gehouden worden na het aansteken om tot een veilige afstand te komen om ernaar te kijken. Ook in dit geval zijn alleen de gegevens van januari in de analyse meegenomen.

Bijna driekwart van de leerlingen (72%) weet, nu ze de '4 vuurwerk veilig' les hebben gehad, dat zij meer dan 8 meter afstand moeten houden van vuurwerk (figuur 9, H 9.8 tabel 17). Slechts een vijfde (21%) van de kinderen heeft ook daadwerkelijk meer dan 8 meter afstand gehouden. Wel heeft het grootste deel van de kinderen in ieder geval meer dan 2 meter afstand gehouden. Slechts een zeer klein deel ziet naar alle waarschijnlijkheid niet in dat afstand houden belangrijk is en staat dichterbij dan een meter van het vuurwerk (3%).

Figuur 9 Hoeveel afstand denken de kinderen dat zij moeten houden van vuurwerk en wat doen zij zelf

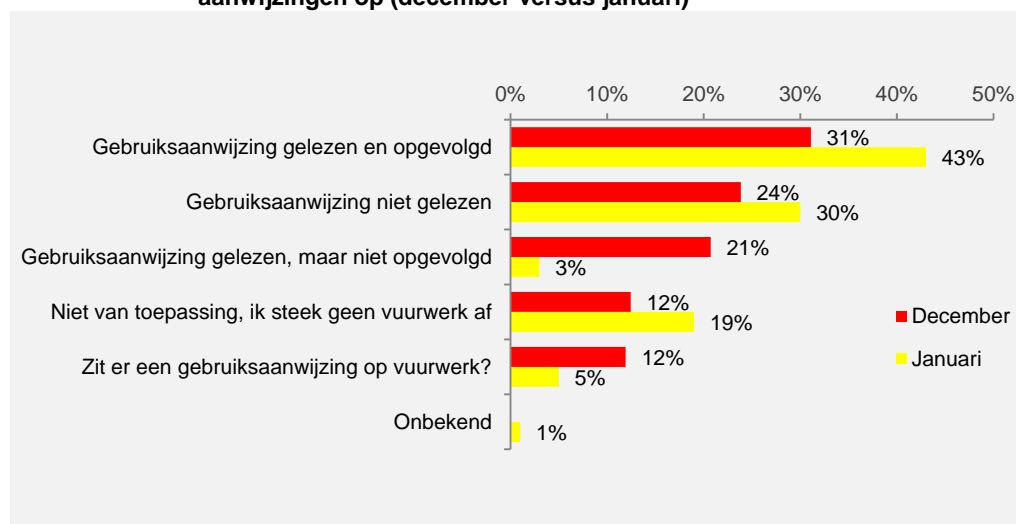
Gebruiksaanwijzing (n=203)

Het vierde aspect van de '4 vuurwerk veilig' les geeft aan dat het belangrijk is om de gebruiksaanwijzing te lezen die op het etiket van het vuurwerk vermeld staat. In de vragenlijst is aan de leerlingen van de deelnemende scholen gevraagd of zij de gebruiksaanwijzing lezen en de aanwijzingen opvolgen. De vraag in de vragenlijst die hierbij hoort, is geen Multi respons variabele. Hierdoor kunnen de gegevens van december en januari voor dit onderdeel wel vergeleken worden.

Vóór de '4 vuurwerk veilig' les gaf een derde (31%) van de leerlingen aan dat zij de gebruiksaanwijzing die op het vuurwerk staat lezen en opvolgen (figuur 10, H 9.8 tabel 18). Wel

was er ook een grote groep die het bestaan van de gebruiksaanwijzing wel kenden, maar niet opvolgden (45%). Meer dan een tiende (12%) van de leerlingen wist op dat moment niet eens dat er een gebruiksaanwijzing op het vuurwerk aanwezig is. In januari is dezelfde vraag nog eens gesteld aan de leerlingen. Het aandeel leerlingen dat de gebruiksaanwijzing nu zowel leest als opvolgt is statistisch significant ($p=0.01$) gestegen van 31% naar 43%. Leerlingen laten middels hun gedrag nu dus zien meer belang te hechten aan de gebruiksaanwijzing van het vuurwerk. In de lessen hebben zij dan ook te horen gekregen dat het belangrijk is om dit goed te lezen, omdat dit onder andere laat zien of het legaal of illegaal vuurwerk betreft en omdat vuurwerk vaak verkeerd wordt afgestoken met lichamelijk letsel tot gevolg. Ook geeft nog maar een zeer klein deel (5%) van de leerlingen aan dat zij niet wisten dat er een gebruiksaanwijzing op het vuurwerk aanwezig is. Naast het feit dat meer leerlingen de gebruiksaanwijzing opvolgen, blijft er nog wel een groot deel over (33%) die de gebruiksaanwijzing niet opvolgt. Binnen deze groep zijn er lezers en niet-lezers van de gebruiksaanwijzing. Van de leerlingen die de gebruiksaanwijzing in december wel heeft gelezen maar niet heeft opgevolgd, geeft in januari meer dan de helft aan dat zij de gebruiksaanwijzing nu wel opvolgen (53%). Ook hier heeft een goede verbetering plaatsgevonden op het gebied van gedrag ten aanzien van één van de '4 vuurwerk veilig' tips.

Figuur 10 Lezen de kinderen de gebruiksaanwijzing op vuurwerk en volgen zij de aanwijzingen op (december versus januari)

Toezicht tijdens het afsteken van vuurwerk

Het grootste deel van de kinderen (59%) gaf in december aan dat als ze vuurwerk afsteken, ze dat alleen doen als er een volwassene bij is (H 9.8 tabel 19). Daarnaast geeft ook een groot deel van de kinderen aan dat zij dit niet altijd doen (39%). Tot slot is er maar een klein gedeelte van de kinderen die nooit een volwassene in de buurt hebben als zij vuurwerk afsteken (3%). In januari 2016 zijn deze aantallen niet zichtbaar veel gestegen of gedaald. Deze uitkomst betekent niet dat kinderen zich niet bewuster zijn geworden van het feit dat het belangrijk is dat er iemand ouder dan 18 jaar bij aanwezig is. Wel laat het zien dat de kinderen in de meeste gevallen zich al bewust zijn van het feit dat er een volwassene in de buurt moet zijn.

4.4

Conclusie effectevaluatie

Samenvattend hebben de kinderen een positieve ontwikkeling doorgemaakt op het gebied van kennis over (veilig afsteken van) vuurwerk en gedragsverandering. Het is moeilijk aan te geven of deze positieve ontwikkeling alleen afkomstig is van de '4 vuurwerk veilig' les. Er kunnen meerdere factoren hebben meegespeeld die dit effect ondersteunen, bijvoorbeeld: de kinderen kunnen een televisieprogramma over vuurwerk hebben gezien of een ouder heeft hen informatie gegeven die tot gedragsverandering heeft geleid. Wel kan worden geconcludeerd dat in veel gevallen de leerlingen na de vuurwerk les bewuster zijn van (de gevaren van) vuurwerk,

dat zij veel kennis hebben over vuurwerk en dat zij vaker veiligheidsmaatregelen treffen voor het afsteken of kijken naar vuurwerk.

Eén van de opvallende punten die uit de analyse naar voren is gekomen, is dat het kennisniveau van de leerlingen hoog ligt wat betreft het veilig omgaan met vuurwerk. Ze weten veel dingen op te noemen om vuurwerk veilig af te steken, zoals een veiligheidslont of een vuurwerkbril. Kinderen noemen ook significant vaker een veiligheidslont tijdens de 1-meting. Echter, als ze de keuze hebben tussen het gebruiken van bijvoorbeeld een aansteker, kaars of veiligheidslont, kunnen ze nog niet aangeven dat een veiligheidslont de enige veilige keuze is. Hiernaast is het bewustwordingsniveau van de kinderen vergroot met betrekking tot inzicht in het gevaar van vuurwerk en de gevolgen van het verkeerd afsteken van vuurwerk, zoals lichamelijk letsel.

Binnen de les zou daarnaast niet alleen aandacht moeten zijn voor het feit dat een veiligheidslont en een vuurwerkbril het meest veilig zijn. Ook moet benadrukt worden dat bepaalde voorwerpen (zoals een aansteker of kaars) beter niet gebruikt kunnen worden.

Algemeen zien we dat er een verschil bestaat tussen kennis en gedrag: leerlingen weten vaak wel wat veilig is om te doen, maar ze vertonen nog niet allemaal het juiste gedrag. Tussen beide meetmomenten in december en januari zijn echter wel veranderingen opgetreden in het gedrag van de kinderen. Door een docent werd bijvoorbeeld aangegeven dat de leerlingen nu wel een veiligheidslont gebruiken en vuurwerkbril dragen, terwijl ze dit voor de les niet deden. Er is echter een groep die de bril nog niet draagt. Om deze reden is het belangrijk om meer aandacht aan de veiligheidsbril te besteden in de les.

De kinderen geven aan dat ze veel hebben geleerd van de les en velen zouden na de '4 vuurwerk veilig' les anders omgaan met vuurwerk. Ook zouden maar weinig leerlingen door het voelen van groepsdruk vuurwerk af gaan steken, terwijl ze dit eigenlijk niet willen. Toch blijft het erg belangrijk om te benadrukken dat het niet stoer is om vuurwerk af te steken terwijl je dit niet wilt of nog nooit hebt gedaan. Tijdens de '4 vuurwerk veilig' les wordt op dit moment wel enige aandacht besteed aan dit fenomeen, maar dit zou een nog duidelijkere plek kunnen krijgen in het verhaal van de voorlichter. Positief is ook dat meer kinderen de gebruiksaanwijzing lezen nadat zij hierover informatie uit de les hebben gehad in december.

5

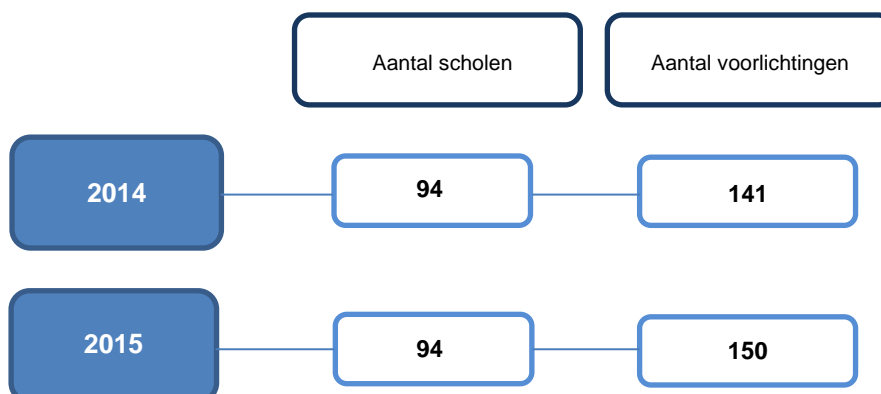
Resultaten bereik

In 2015 zijn net als in 2014 op 94 basisscholen in de Gooi en Vechtstreek voorlichtingen gegeven, waarbij het aantal voorlichtingen sinds 2014 is gestegen van 141 naar 150 (figuur 11). Er zijn dus een aantal scholen waarbij meerdere klassen de les over vuurwerk krijgen aangeboden. Met 94 scholen wordt in 2015 geschat dat 87% van de schoolgaande kinderen in groep 8 (11-12 jaar) bereikt wordt met de voorlichtingslessen. In deze berekening is uitgegaan van 108 basisscholen die zich hebben gevestigd in de Gooi en Vechtstreek (inclusief speciaal onderwijs). Ook zijn er twee voortgezet onderwijs scholen met speciaal onderwijs geweest die zich hebben aangemeld voor de vuurwerk lessen.

Op 7 december zijn de lessen in de nieuwe '4 vuurwerk veilig' stijl van start gegaan, waarbij 42 voorlichtingen zijn gegeven op 22 scholen.

Naast de voorlichtingen in de Gooi en Vechtstreek zijn er ook een zestal voorlichtingen gegeven in de veiligheidsregio Utrecht.

Figuur 11 Aantal deelnemende scholen en gegeven voorlichtingen ten aanzien van de '4 vuurwerk veilig' les

6

Resultaten ongevallen

Van de tien docenten die hebben meegewerkt aan de evaluatie, geven twee docenten aan dat zij leerlingen in de klas hadden die letsel hebben opgelopen door toedoen van vuurwerk. In totaal waren dit drie leerlingen. Eén kind liep een brandwond op toen bij het aansteken van het vuurwerk het lontje tegen de hand aan kwam. In een andere klas waren twee kinderen met verbrande vingers, waarvan de oorzaak onbekend is.

Ondanks dat er in de Gooi en Vechtstreek wel kleinere ongevallen voorkwamen tijdens de jaarwisseling, hebben zich geen kinderen op de SEH-afdeling gemeld met letsel door vuurwerk. Het is onbekend waar deze kinderen zich bevonden ten tijde van het ongeval en of zij zich elders bij een SEH of huisartsenpost hebben gemeld.

Een vijfde van de ondervraagde leerlingen heeft in december aangegeven dat zij weleens een ongeval hebben gehad met vuurwerk. Uit analyse van de resultaten bleek dit ook te gaan om ongevallen waarbij er bijvoorbeeld een klein vonkje op de jas van een ander kind kwam, maar waarbij geen letsel is opgetreden. Wel zijn er ook gevallen bekend waarbij letsel is opgetreden. Dit ging bijvoorbeeld om een klein brandwond op de vinger, doordat de aansteeklont te kort was of niet goed werd vastgehouden.

Na de jaarwisseling van het jaar 2015/2016 gaf bijna een derde (29,14%) van de kinderen aan dat zij een ongeval hebben gehad met vuurwerk (H 9.8 tabel 20).

Binnen de groep kinderen die een ongeval heeft gehad, is ruim de helft hiervan ontstaan doordat iemand anders het vuurwerk niet goed had aangestoken (figuur 12). De overige ongevallen ontstonden vooral doordat ze zelf het vuurwerk niet goed aan hebben gestoken (24%) of doordat er iets fout ging tijdens het kijken naar vuurwerk (21%). In een enkel geval ging er iets mis doordat er vuurwerk werd gegoid (3%).

Figuur 12 Oorzaak van het ongeval met vuurwerk (n=29, kinderen die een ongeval met vuurwerk hebben gehad)

Naast ongevalsgegevens, zijn gegevens van Halt gebruikt om het aantal jongeren in kaart te brengen die een delict omtrent vuurwerk hebben gepleegd. Deze gegevens worden jaarlijks door Halt geregistreerd in de periode van 1 tot en met 31 december. In de Gooi en Vechtstreek zijn dit jaar geen delicten gepleegd waarvoor Halt ingeschakeld moest worden. Dit in tegenstelling tot de jaren 2013/2014 (12 delicten) en 2014/2015 (4 delicten). Hierbij moet de kanttekening geplaatst worden dat het aantal Halt aanhoudingen een lichte onder- of overschatting kan bevatten, vanwege diverse factoren die hierop van invloed zijn, zoals het aantal verkoopdagen van vuurwerk, weersinvloeden waardoor meer of minder vuurwerk wordt afgestoken en de aandacht die de politie geeft aan vuurwerk.

7

Resultaten inventarisatie wensen '4 vuurwerk veilig'

Op het landelijke verzoek aan scholen die geen vuurwerklessen hebben gehad om de vragenlijst in te vullen, waarin zij werden gevraagd om aan te geven welke wensen zij zouden hebben ten aanzien van de '4 vuurwerk veilig' les, hebben in totaal 21 scholen gereageerd. De resultaten van de vragenlijsten zijn geanalyseerd en in dit hoofdstuk in kaart gebracht.

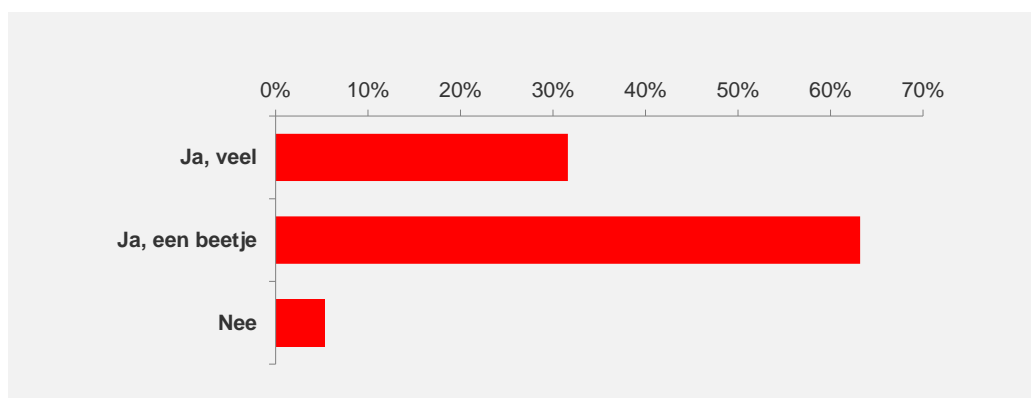
7.1

Resultaten

Aandacht aan (veilig omgaan met) vuurwerk

De eerste vraag van de vragenlijst luidde 'Besteedt u aandacht aan (het veilig omgaan met) vuurwerk in uw lessen?' Deze vraag is gesteld om inzicht te krijgen in of het thema leeft bij scholen in Nederland. Zoals in figuur 13 te zien is, besteden de meeste scholen wel aandacht aan vuurwerk in hun lessen. 32% van de scholen besteedt hier zelfs veel aandacht aan en 63% een beetje. Slechts 5% besteedt hier geen enkele aandacht aan. In de vragenlijst is niet uitgevraagd waardoor geen aandacht wordt besteedt aan (het veilig omgaan met) vuurwerk.

Figuur 13 Besteedt u aandacht aan (het veilig omgaan met) vuurwerk in uw lessen?

Overbrengen van de boodschap 'veilig omgaan met vuurwerk'

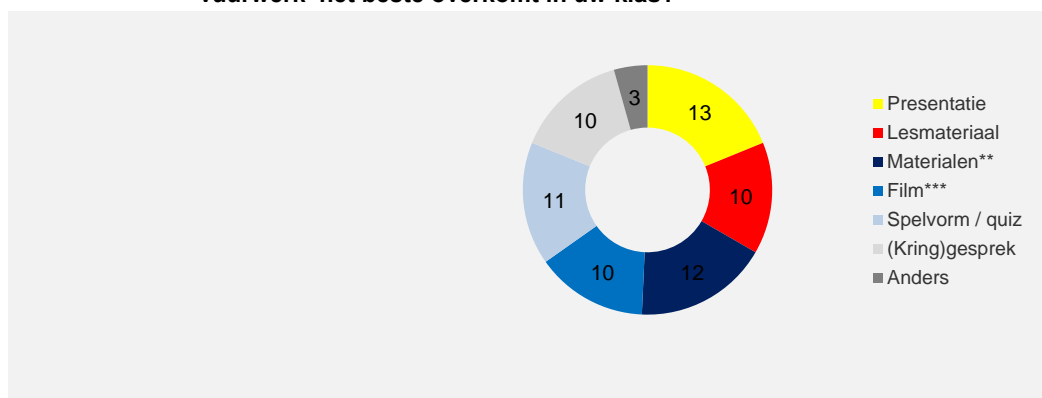
Op de vraag 'Op welke manier denkt u dat de boodschap veilig omgaan met vuurwerk het beste overkomt in uw klas?' werd zeer divers geantwoord. Er is geen duidelijke voorkeur te zien in de manier waarop docenten denken dat de boodschap 'veilig omgaan met vuurwerk' het beste overkomt bij hun leerlingen (figuur 14). Wel vindt een lichte meerderheid (13 personen) een presentatie een goed middel om de boodschap mee te communiceren. Ook hebben drie personen zelf een idee aangedragen op welke manier zij denken dat de lessen het beste vormgegeven kunnen worden.

De eerste respondent zou graag iemand uitnodigen die verstand van het onderwerp heeft, omdat het indruk maakt op de leerlingen. Als dit niet mogelijk is, vindt deze persoon het een goed alternatief om een goede film te maken en te verspreiden.

Respondent nummer twee geeft aan dat Bureau Halt een voorlichtingsles zou kunnen geven, wat aangeeft dat ook deze persoon graag iemand uit zou nodigen die er verstand van heeft.

De derde respondent geeft aan dat een interactieve les volgens Mediamasters uitkomst zou kunnen bieden.

Figuur 14 Op welke manier denkt u dat de boodschap 'veilig omgaan met vuurwerk' het beste overkomt in uw klas?*

* Uitkomsten zijn uitgedrukt in aantallen

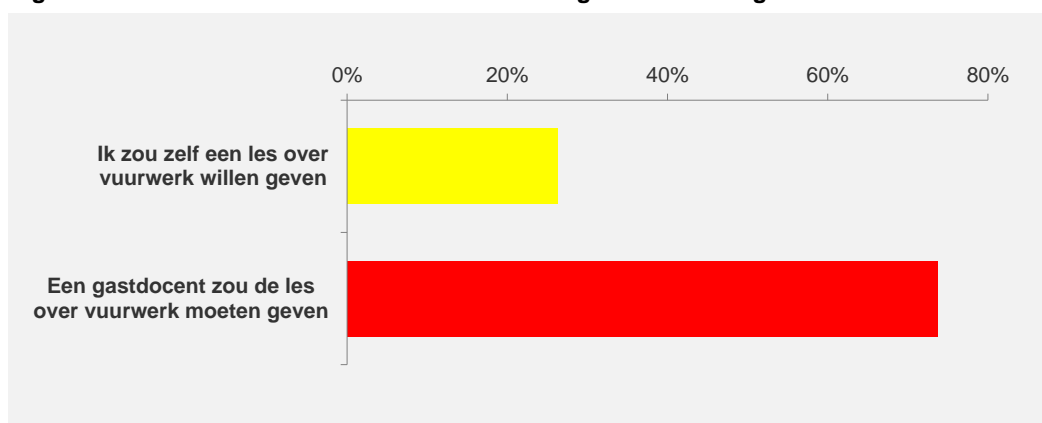
** Uitdelen van materialen aan leerlingen (bijv. veiligheidsbril, veiligheidslont)

*** Een vertoning van een film over de gevolgen van een ongeval met vuurwerk

Persoon die de les over vuurwerk zou moeten geven

Op de vraag 'Wie zou de les over vuurwerk volgens u moeten geven?', antwoordde meer dan drie kwart (74%) van de respondenten dat een gastdocent de les over vuurwerk zou moeten geven (figuur 15). Slechts een kwart (26%) van de ondervraagden zou zelf een les over vuurwerk willen geven.

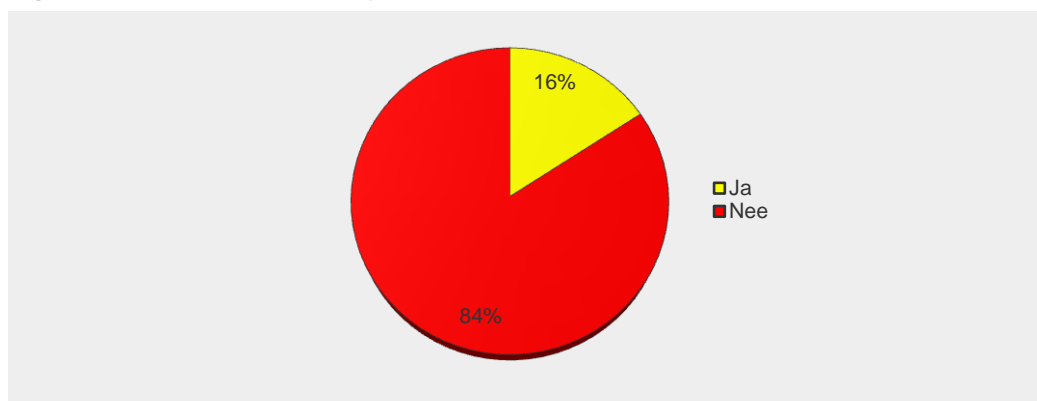
Figuur 15 Wie zou de les over vuurwerk volgens u moeten geven?

Bereidheid tot betalen

Op de vraag 'Zou u bereid zijn om te betalen voor een les over vuurwerk?' antwoordde de overgrote meerderheid van de respondenten 'nee' (84%) (figuur 16). Bij vraag 8 kon men optioneel opmerkingen plaatsen. Eén persoon antwoordde in relatie tot vraag 4 dat er helaas geen geld voor een les over vuurwerk is in het toch al krappe budget wat zij hebben. Het is middels deze vragenlijst niet te zeggen of dit voor de andere scholen ook geldt. Maar aangezien de meeste scholen wel veel interesse hebben in de les, maar niet bereid zijn om ervoor te betalen, is de kans wel aannemelijk dat dit ook bij de andere scholen een mogelijke rol speelt.

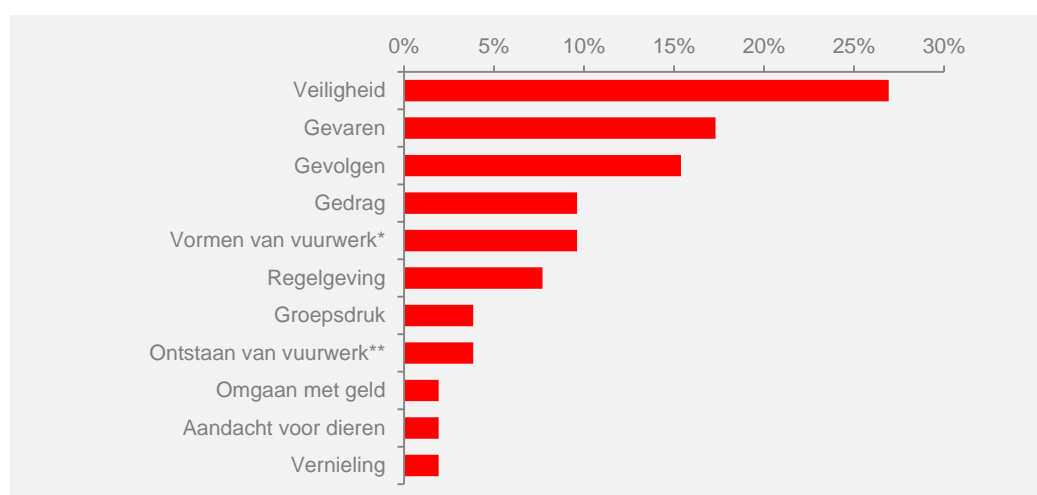
Figuur 16 Zou u bereid zijn om te betalen voor een les over vuurwerk?

Onderwerpen voor de les over vuurwerk

Het meest voorkomende antwoord op de vraag 'Welke onderwerpen zou u graag in een les over vuurwerk aan bod zien komen?', was 'veiligheid' (figuur 17). Ook vond men het belangrijk om het te hebben over de gevaren en gevolgen van bijvoorbeeld het verkeerd afsteken van vuurwerk. Het overgrote deel van de onderstaande thema's komen op dit moment al voor in de '4 vuurwerk veilig' les. Thema's die in de vragenlijst werden genoemd, maar niet zo duidelijk binnen de '4 vuurwerk veilig' les voorkomen, zijn: 'omgaan met geld' en 'aandacht voor dieren'.

Figuur 17 Welke onderwerpen zou u graag in een les over vuurwerk aan bod zien komen?

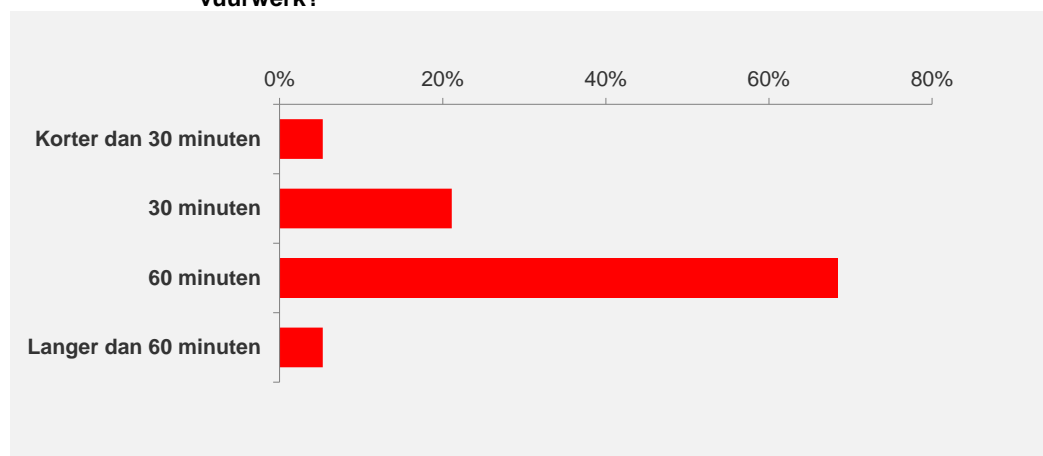
*Vormen van vuurwerk / soort vuurwerk (legaal/illegaal)

**Ontstaan van vuurwerk / reden waarom vuurwerk wordt gebruikt

Tijd besteden aan de les over vuurwerk

Op de vraag 'Hoeveel tijd zou u willen en kunnen besteden aan een les over vuurwerk?' antwoordde ruim twee derde van de ondervraagden (68%) dat zij 60 minuten zouden willen besteden aan een les over vuurwerk. Daarnaast wil ruim een kwart van de ondervraagden (26%) er maar 30 minuten of minder voor uittrekken (figuur 18).

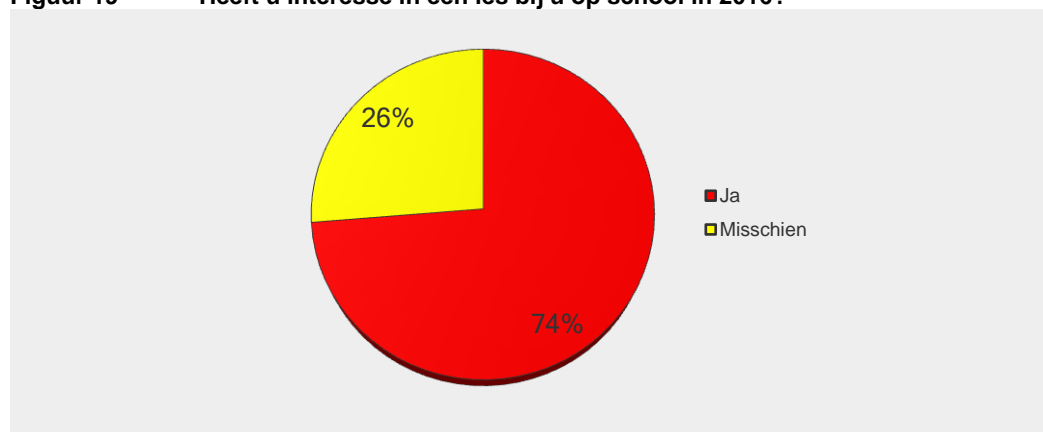
Figuur 18 Hoeveel tijd zou u willen en kunnen besteden aan een les over vuurwerk?

Interesse voor een les in 2016

Respondenten reageerden zeer positief op de vraag: 'Heeft u interesse in een les bij u op school in 2016?'. Bijna driekwart (74%) van de ondervraagden heeft zeker interesse en een kwart (26%) van de ondervraagden heeft misschien interesse in een les over vuurwerk (figuur 19). Geen enkele respondent heeft geantwoord dat hij of zij helemaal geen interesse heeft in een les over vuurwerk.

Figuur 19 Heeft u interesse in een les bij u op school in 2016?

Overige opmerkingen

In vraag 8 werd gevraagd of men overige opmerkingen heeft naar aanleiding van de vragenlijst over vuurwerk lessen op scholen in 2016. Vijf respondenten hebben dit gedaan. Onderstaand de opmerkingen:

"Iemand die zelf het slachtoffer is geworden van vuurwerk (door zelf af te steken of door iemand anders) aan het woord laten in de klas".

"Het behandelen van groepsdruk".

"De campagne niet alleen richten op groep 8, maar ook op groep 7".

"Voorheen werden de lessen altijd prima verzorgd door Halt. Voor voorlichting is helaas geen geld in het krappe budget. Uiteindelijk levert het in totaal meer op".

"Bureau Halt geeft jaarlijks naar tevredenheid een gastles".

"De brandweer komt elk jaar al langs!"

7.2

Conclusie

Samenvattend besteden de ondervraagde scholen over het algemeen aandacht aan (het veilig omgaan met) vuurwerk in hun lessen en zijn ze ook zeer geïnteresseerd om dit in 2016 te doen of om een les over vuurwerk te laten geven door een gastdocent. Aan dit laatste wordt de meeste voorkeur gegeven.

De ondervraagden hebben een duidelijk beeld van de onderwerpen die zij belangrijk vinden om tijdens een les over vuurwerk te bespreken. De top 5 onderwerpen die docenten het liefst aan bod zouden willen zien komen zijn: veiligheid, gevaren, gevolgen, gedrag en vormen van vuurwerk & soort vuurwerk (legaal/illegaal). Deze onderwerpen sluiten goed aan bij het huidige '4 vuurwerk veilig' lespakket.

De meeste scholen vinden 60 minuten voor de les over vuurwerk voldoende. Een klein deel vindt dit te veel en vindt een half uur genoeg. De meeste scholen hebben interesse in een les op hun school in 2016, maar zijn in de meeste gevallen niet bereid om te betalen voor een les over vuurwerk. Het vermoeden bestaat dat dit komt doordat scholen jaarlijks slechts een klein budget hebben om te besteden.

N.B. Bij deze inventarisatie moet wel in gedachten gehouden worden dat 'maar' 21 scholen hebben gereageerd. Omdat de onderzoekspopulatie gericht was op alle scholen in Nederland, is het gezien de lage respons de vraag of de resultaten representatief genoeg zijn om te kunnen generaliseren naar heel Nederland. Echter, bij de meeste vragen was men relatief eensgezind, wat aangeeft dat de conclusies zeker wel van waarde zijn.

8

Conclusie

8.1

Conclusie

In dit rapport is ingegaan op het initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Milieu om een landelijke voorlichtingscampagne te starten voor jongeren op het gebied van veilig omgaan met vuurwerk. Dit met als doel om het aantal ongevallen met vuurwerk onder kinderen tussen de 10 en 15 jaar terug te dringen. VeiligheidNL heeft in samenwerking met de partners Brandweer Gooi en Vechtstreek, Belangenvereniging Pyrotechniek Nederland (BPN)/Agri Retail, Stichting Vuurwerkcheck, Politie en uitgeverij Blink de bestaande vuurwerk les vernieuwd naar het concept '4 vuurwerk veilig', waarin 4 tips centraal staan: veiligheidsbril op, gebruiksaanwijzing lezen, afstand houden en veiligheidslont gebruiken. Deze les is in 2015 getest bij basisscholen in de Gooi en Vechtstreek. Omdat de '4 vuurwerk veilig' les in 2016 en 2017 landelijk geïmplementeerd wordt, is de les in 2015 geëvalueerd, met als doel om het lespakket in 2016 verder aan te scherpen. Er is geëvalueerd op proces, effect (kennis en gedrag), bereik en ongevallen bij twaalf scholen (15 klassen). Ook is er in kaart gebracht welke wensen scholen hebben ten aanzien tot de invulling van de '4 vuurwerk veilig' lessen.

Concluderend is te zeggen dat de '4 vuurwerk veilig' les zeer positieve resultaten heeft getoond op het gebied van proces, effect en bereik. Binnen de effectmeting viel vooral op dat significant meer kinderen in januari aangeven, dat zij de aansteeklont als een belangrijk hulpmiddel zien om vuurwerk veilig af te steken. Ook geven in januari significant meer kinderen aan dat zij de gebruiksaanwijzing zowel lezen als opvolgen. Ten slotte geeft het grootste deel van de kinderen aan dat zij anders zouden omgaan met vuurwerk nu zij de '4 vuurwerk veilig' les hebben gehad. Op het gebied van de procesevaluatie was men vooral positief over de lesmethode en wijze van lesgeven door de gastdocent. Het filmpje zorgt voor extra bewustwording bij de kinderen en wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de les. Wel mag er meer ruimte komen voor de eigen ervaringen van de kinderen en moet rekening gehouden worden met de beperkte concentratieboog van kinderen in de leeftijd van 11 en 12 jaar. De schatting is dat middels de vuurwerk les 87% van de schoolgaande kinderen in de Gooi en Vechtstreek is bereikt.

Gedurende de jaarwisseling zijn geen kinderen in de Gooi en Vechtstreek opgenomen op de SEH-afdeling. Het is lastig te bepalen of het lage aantal ongevallen gerelateerd is aan de '4 vuurwerk veilig' les. Opvallend was wel dat meer dan een tiende van de kinderen aangaf dat zij een ongeval hebben gehad met vuurwerk. Het is niet duidelijk hoe de kinderen de vraag in de vragenlijst hebben geïnterpreteerd, het zou namelijk kunnen zijn dat de kinderen dachten dat dit over meerdere jaarwisselingen ging of dat ze ook ongevallen hebben ingevuld die ze hebben gezien bij anderen. Desondanks blijft het feit dat er veel (bijna) ongevallen zijn voorgekomen onder kinderen die naar alle waarschijnlijkheid niet behandeld zijn op de SEH-afdeling of huisartsenpost, maar die wel een potentieel risico vormen op een veel ernstiger afloop.

Een aantal aandachtspunten zijn naar voren gekomen die bij landelijke implementatie meegenomen zouden kunnen worden. Onderstaand zijn deze aandachtspunten uitgelicht en worden suggesties gegeven hoe hier een verbeterlag in gemaakt kan worden.

8.2

Advies voor vervolg

Overall gezien is er zeker animo voor de landelijke implementatie van de '4 vuurwerk veilig' lessen. Onderstaand zijn een aantal items weergegeven waaraan aandacht besteed zou kunnen worden bij de verdere ontwikkeling van de '4 vuurwerk veilig' les.

Omdat een kwart van de scholen heeft aangegeven het liefst zelf een les over vuurwerk te willen geven, is het belangrijk dat scholen de mogelijkheid krijgen om dit te doen. Het is daarom

van belang dat het online platform toegankelijk is voor docenten. Daarnaast zou de '4 vuurwerk veilig' presentatie met hand-out aan de scholen aangeboden kunnen worden. Hierin moet aanvullende informatie over het onderwerp veilig vuurwerk (afsteken) staan, waardoor de docent ook eventuele vragen van de leerlingen naar behoren kan beantwoorden.

Kinderen hebben al veel kennis over het veilig omgaan met vuurwerk en passen hun gedrag hier ook op aan nadat zij de '4 vuurwerk veilig' les hebben gehad. Wel is het belangrijk om meer aandacht te besteden aan bepaalde onderwerpen zoals het aantrekken van veilige kleding (geen nylon/capuchon). Ondanks dat er een grote groep kinderen is die de veiligheidsbril gebruikt nadat ze de vuurwerk les hebben gehad, is er een kleine groep die dit nog niet doet. Hiervoor zou het goed zijn om in de lessen meer aandacht aan de bril te geven. Dit kan bijvoorbeeld door de bril door de kinderen op te laten zetten tijdens de les.

Ook is het van belang om een goede afweging te maken of de foto's van de slachtoffers niet te schokkend zijn voor de kinderen. Wellicht is dit alleen nodig op het moment dat de boodschap niet helemaal overkomt en volstaat in de andere gevallen de film (die in 2016 wordt aangepast) over een vuurwerkslachtoffer.

Om aan te sluiten op de wensen van de scholen, zou voor een modulaire constructie gekozen kunnen worden, waarbij de '4 vuurwerk veilig' les een vast en variabel gedeelte van onderwerpen heeft. Zo kunnen voorlichters of docenten zelf bepalen waar specifiek behoefte aan is. Idealiter zou de modulaire constructie in de presentatie kunnen worden ingebouwd, waarbij de voorlichter of docent zelf bepaalt welke module wordt getoond.

Het voorstel is om scholen niet te laten betalen voor een les over vuurwerk, aangezien er dan beduidend minder scholen zouden deelnemen en de vuurwerk campagne hierbij zijn doel voorbij zou kunnen schieten.

Om de effecten van –en de ervaringen met de '4 vuurwerk veilig' lessen te kunnen blijven monitoren, is het belangrijk om ook in 2017 op scholen te evalueren. Hiervoor moeten diverse beslissingen gemaakt worden, omdat de onderzoekspopulatie dan groter wordt. De grootte van de steekproef moet berekend worden en er moet een keuze gemaakt worden of de vragenlijsten schriftelijk of digitaal aan de scholen worden aangeboden. Inmiddels is met een aantal scholen die hebben geparticipeerd aan de evaluatie in 2015/2016 contact opgenomen. Vier scholen hebben gereageerd en aangegeven dat het digitaal invullen van de vragenlijst geen probleem zal zijn op hun school. Er moet ervan uit worden gegaan dat voor iedere vijf tot tien leerlingen op een basisschool één computer aanwezig is. Mits er een goed werkende, gemakkelijke link naar de vragenlijst is, zou volgens alle scholen een digitale vragenlijst zelfs nog veel gemakkelijker zijn dan het schriftelijk invullen. Wel moet er dan voldoende tijd voor het invullen uitgetrokken worden, omdat de leerlingen elkaar afwisselen op de computer. De link naar de vragenlijst zou bijvoorbeeld minimaal een week voor de '4 vuurwerk veilig' naar de scholen gestuurd kunnen worden. Het registratieprobleem waarbij kinderen meerdere antwoorden geven, waarbij er eigenlijk maar één gegeven moet worden, is hiermee ook opgelost. Digitaal kan namelijk ingesteld worden dat een vraag maar één antwoord mag bevatten.

9

Bijlagen

9.1

Vragenlijst effectevaluatie december - leerlingen

Hallo leerling van groep 7 of 8,

Vandaag krijgt jouw klas een les over vuurwerk die door een medewerker van de Brandweer wordt gegeven. Hij of zij gaat jou iets vertellen over hoe veilig vuurwerk is en over wat je zelf kunt doen om veilig met vuurwerk om te gaan. We gaan je nog niet verklappen wat ze zo meteen precies gaan vertellen. Maar we zouden van tevoren wel graag een aantal dingen van je willen weten.

Op de volgende bladzijde staat een vragenlijst die je in mag vullen. Hierin stellen we jou bijvoorbeeld een aantal vragen over wat je van vuurwerk vindt en hoe jij vuurwerk afsteekt. Lees de vragen goed door voordat je een antwoord geeft.

Succes!

Vragenlijst '4 vuurwerk Veilig' les

December – invullen voor de les

Voornaam:

Geboortedatum:

Datum:

School:

Groep:

Ik ben een: Jongen Meisje

1. Hoe gevaarlijk is vuurwerk volgens jou? Zet een cirkel om het juiste antwoord.

Helemaal niet gevaarlijk 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel erg gevaarlijk

2. Heb je weleens vuurwerk afgestoken?

Ja → Ga naar vraag 3

Nee → Ga naar vraag 4

3. Was er iemand van 18 jaar of ouder bij je aanwezig toen je vuurwerk afstak?

Ja, altijd

Ja, soms

Nee, nooit

4. Schrijf hieronder wat je kunt doen om vuurwerk veilig af te steken. Noem minstens 3 dingen.

- 1.....
 2.....
 3.....
 4.....

5. Wat is volgens jou de meest veilige manier om vuurwerk af te steken en hoe doe jij dat zelf meestal?

Lees eerst alle antwoordmogelijkheden van vraag 5. Zet daarna een kruisje in één van de hokjes onder 'wat denk je dat het veiligst is' en zet een kruisje in één van de hokjes onder 'wat doe je zelf'.

	Wat denk je dat het veiligst is?	Wat doe jij meestal?
Dragen van een veiligheidsbril alleen tijdens het afsteken van vuurwerk	☐	☐
Dragen van een veiligheidsbril tijdens het afsteken en kijken naar vuurwerk	☐	☐
Dragen van een veiligheidsbril alleen tijdens het kijken naar vuurwerk	☐	☐
Niet dragen van een veiligheidsbril	☐	☐
Niet van toepassing, ik steek nooit vuurwerk af		☐

6. Waarmee kan je volgens jou op de meest veilige manier vuurwerk afsteken? En hoe doe jij dat zelf meestal?

Lees eerst alle antwoordmogelijkheden van vraag 5. Zet daarna een kruisje in één van de hokjes onder 'wat denk je dat het veiligst is' en zet een kruisje in één van de hokjes onder 'wat doe je zelf'.

	Wat denk je dat het veiligst is?	Wat doe jij meestal?
Vuurwerk steek je aan met een aansteker	☐	☐
Vuurwerk steek je aan met een veiligheidsslont	☐	☐
Vuurwerk steek je aan met een kaars	☐	☐
Vuurwerk steek je aan met een sigaret	☐	☐
Anders namelijk
Niet van toepassing, ik steek nooit vuurwerk af		☐

7. Lees je de gebruiksaanwijzing die op het vuurwerk staat en volg je de aanwijzingen op?

- Ja, ik lees de gebruiksaanwijzing op het vuurwerk en volg de aanwijzingen op
- Ja, ik lees de gebruiksaanwijzing op het vuurwerk, maar volg de aanwijzingen niet op
- Nee, ik lees de gebruiksaanwijzing op het vuurwerk niet en volg de aanwijzingen niet op
- Ik wist niet dat er een gebruiksaanwijzing op vuurwerk zit
- Niet van toepassing, ik steek nooit vuurwerk af

8. Wat is volgens jou de meest veilige afstand tijdens het afsteken en/of kijken naar vuurwerk en wat doe jij meestal?

	Wat denk je dat het veiligst is?	Wat doe jij meestal?
Minder dan 1 meter	☐	☐
1 t/m 2 meter	☐	☐
2 t/m 8 meter	☐	☐
Meer dan 8 meter	☐	☐

9. Ben je van plan om dit jaar vuurwerk af te steken?

- Ja, zeker weten!
- Misschien
- Nee

10. Lars (12 jaar) heeft nog nooit vuurwerk afgestoken omdat hij het te gevaarlijk vindt. Op oudejaarsavond gaat Lars met een paar vrienden de straat op. Zijn vrienden hebben allemaal vuurwerk bij zich en zeggen steeds tegen Lars dat hij ook vuurwerk af zou moeten steken. Lars wil graag aardig gevonden worden. Daarom gaat hij toch vuurwerk afsteken. Zou jij hetzelfde doen als Lars?

- Ja, want.....
- Nee, want.....

11. Heb je weleens een ongeluk(je) met vuurwerk gehad?

- Ja, er ging iets fout toen ik zelf vuurwerk aan het afsteken was
- Ja, er ging iets fout toen iemand anders vuurwerk aan het afsteken was
- Ja, er ging iets fout toen ik aan het kijken was naar vuurwerk
- Ja, er ging iets fout toen iemand anders vuurwerk gooide naar mij
- Ja, vanwege
- Nee, nog nooit. → Voor jou stopt de vragenlijst hier!

12. Aan welk lichaamsdeel was je verwond?

- Hoofd, hals of nek
- Romp (borst of buik)
- Armen, hand of vingers
- Been of voet

Je bent klaar met de vragenlijst. Veel plezier met de les over vuurwerk!

9.2

Vragenlijst effectevaluatie januari - leerlingen

Hallo leerling van groep 7 of 8,

Heb je een leuke vakantie gehad en een leuk en spetterend oud & nieuw feest? Inmiddels ben je vast alweer druk bezig op school met taal, rekenen en nog veel meer.

Voor de kerstvakantie heb jij samen met je klasgenoten een les over vuurwerk gehad door een medewerker van de brandweer. Je hebt ons na de les al laten weten wat je ervan vond. We willen je nu nog een keer vragen om een paar vragen voor ons te beantwoorden. We willen namelijk graag weten of jij veilig het nieuwe jaar in bent gekomen en hoe je nu over (veilig omgaan met) vuurwerk denkt.

Lees de vragen goed door voordat je een antwoord geeft.

Succes en alvast bedankt!

Vragenlijst vuurwerk les**Januari**

Voornaam:

Geboortedatum:

Datum:

School:

Groep:

Ik ben een: Jongen Meisje

1. Hoe gevaarlijk is vuurwerk volgens jou? Zet een cirkel om het juiste antwoord.

Helemaal niet gevaarlijk 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel erg gevaarlijk

2. Heb je vuurwerk afgestoken met oud & nieuw?

Ja → Ga naar vraag 3

Nee → Ga naar vraag 4

3. Was er iemand van 18 jaar of ouder bij je aanwezig toen je vuurwerk afstak?

Ja, altijd

Ja, soms

Nee, nooit

4. Noem minstens drie dingen die je volgens jou kunt doen om vuurwerk veilig af te steken.

1.....

2.....

3.....

4.....

5. Wat is volgens jou de meest veilige manier om vuurwerk af te steken? En hoe heb je dat zelf gedaan?

Lees eerst alle antwoordmogelijkheden van vraag 5. Zet daarna een kruisje in één van de hokjes onder 'wat denk je dat het veiligst is' en zet een kruisje in één van de hokjes onder 'wat doe je zelf'.

	Wat denk je dat het veiligst is?	Wat heb je zelf gedaan?
Dragen van een bril alleen tijdens het afsteken van vuurwerk	☐	☐
Dragen van een veiligheidsbril tijdens het afsteken en kijken naar vuurwerk	☐	☐
Dragen van een veiligheidsbril alleen tijdens het kijken naar vuurwerk	☐	☐
Niet dragen van een veiligheidsbril	☐	☐
Niet van toepassing, ik heb geen vuurwerk afgestoken		☐

6. Waarmee kan je volgens jou op de meest veilige manier vuurwerk afsteken? En hoe heb jij dat zelf gedaan?

Lees eerst alle antwoordmogelijkheden van vraag 5. Zet daarna een kruisje in één van de hokjes onder 'wat denk je dat het veiligst is' en zet een kruisje in één van de hokjes onder 'wat doe je zelf'.

	Wat denk je dat het veiligst is?	Wat heb je zelf gedaan?
Vuurwerk steek je aan met een aansteker	☐	☐
Vuurwerk steek je aan met een veiligheidslont	☐	☐
Vuurwerk steek je aan met een kaars	☐	☐
Vuurwerk steek je aan met een sigaret	☐	☐
Anders namelijk
Niet van toepassing, ik heb geen vuurwerk afgestoken		☐

7. Heb je de gebruiksaanwijzing die op het vuurwerk staat gelezen en de aanwijzingen opgevolgd?

- Ja, ik heb de gebruiksaanwijzing op het vuurwerk gelezen en de aanwijzingen opgevolgd
- Ja, ik heb de gebruiksaanwijzing gelezen, maar niet de aanwijzingen opgevolgd
- Nee, ik heb de gebruiksaanwijzing op het vuurwerk niet gelezen en de aanwijzingen niet opgevolgd
- Ik wist niet dat er een gebruiksaanwijzing op vuurwerk zit
- Niet van toepassing, ik heb geen vuurwerk afgestoken

8. Wat is volgens jou de meest veilige afstand tijdens het afsteken en/of kijken naar vuurwerk? En wat heb jij zelf gedaan?

	Wat denk je dat het veiligst is?	Wat heb je zelf gedaan?
Minder dan 1 meter	☐	☐
1 tot 2 meter	☐	☐
2 tot 8 meter	☐	☐
Meer dan 8 meter	☐	☐

9. Lars (12 jaar) heeft nog nooit vuurwerk afgestoken omdat hij het te gevaarlijk vindt. Op oudejaarsavond gaat Lars met een paar vrienden de straat op. Zijn vrienden hebben allemaal vuurwerk bij zich en zeggen steeds tegen Lars dat hij ook vuurwerk af zou moeten steken. Lars wil graag aardig gevonden worden. Daarom gaat hij toch vuurwerk afsteken. Zou jij hetzelfde doen als Lars?

- Ja, want.....
- Nee, want.....

10. Heb je tijdens oud & nieuw een ongeluk(je) met vuurwerk gehad?

- Ja, er ging iets fout toen ik zelf vuurwerk aan het afsteken was
- Ja, er ging iets fout toen iemand anders vuurwerk aan het afsteken was
- Ja, er ging iets fout toen ik aan het kijken was naar vuurwerk
- Ja, er ging iets fout toen iemand anders vuurwerk gooide naar mij
- Ja, vanwege
- Nee → Voor jou stopt de vragenlijst hier!

11. Aan welk lichaamsdeel was je verwond?

- Hoofd, hals of nek
- Romp (borst of buik)
- Armen, hand of vingers
- Been of voet

Je bent klaar met de vragenlijst. Bedankt voor het invullen!

9.3

Vragenlijst effectevaluatie januari – docenten

Geachte heer / mevrouw,

In december heeft u meegewerkt aan het eerste deel van het evaluatieonderzoek van de vuurwerk les. U heeft in dit deel van het onderzoek aangegeven wat u van de les vond, hartelijk dank daarvoor. Nu zouden wij u graag willen vragen om een vragenlijst in te vullen welke betrekking heeft op het gedrag van de leerlingen. Naast dat we het belangrijk vinden om te weten hoe veilig leerlingen zelf denken om te gaan met vuurwerk, willen we ook graag van u als docent horen hoe veilig u vindt dat de leerlingen om zijn gegaan met vuurwerk.

Als u en uw klas de vragenlijst hebben ingevuld, zou u dan zo vriendelijk willen zijn om de vragenlijsten binnen twee weken te retourneren naar VeiligheidNL middels bijgevoegde envelop. U kunt dit gratis retourneren naar:

VeiligheidNL
Antwoordnummer 17035
1000 SL Amsterdam

Tenslotte vinden wij van VeiligheidNL en Brandweer Gooi en Vechtstreek het erg fijn dat u en uw klas hebben meegewerkt aan het evaluatie onderzoek. Daarom krijgt u één dezer dagen een verrassingspakket voor uw klas toegestuurd.

Mochten er nog vragen of onduidelijkheden zijn over (het invullen van) de vragenlijst, dan kunt u contact opnemen met Malou Eiling (m.eiling@veiligheid.nl, 06-38694952).

Mede namens Brandweer Gooi en Vechtstreek, Met vriendelijke groet,

Malou Eiling
Onderzoeker bij VeiligheidNL

Vragenlijst vuurwerk les (effectevaluatie)**Januari**

Naam:

Datum:

Naam school:

Groep:

Naam groep:

1. Heeft u naar aanleiding van de vuurwerk les acties ondernomen (bijvoorbeeld een kringgesprek, opdrachten, etc.)?

- Ja, namelijk,
- Nee

2. Is er, naar uw weten, door de leerlingen veel nagepraat over de les over vuurwerk op school of thuis (heeft het veel indruk gemaakt)?

- Ja, op school en thuis
- Ja, op school
- Ja, thuis
- Nee
- Dat weet ik niet

3. Hebben de leerlingen de veiligheidsbril gebruikt tijdens oud & nieuw?

- Ja, alle leerlingen
- Ja, veel leerlingen
- Ja, enkele leerlingen
- Nee, geen van de leerlingen
- Dat weet ik niet

4. Hebben de leerlingen het veiligheidslont gebruikt tijdens oud & nieuw (of aan ouders gegeven)?

- Ja, alle leerlingen
- Ja, veel leerlingen
- Ja, enkele leerlingen
- Nee, geen van de leerlingen
- Dat weet ik niet

5. Denkt u dat het gedrag van de leerlingen is veranderd door de les?

- Ja, namelijk,
- Nee
- Dat weet ik niet

6. Zijn er leerlingen in uw klas die gewond zijn geraakt tijdens oud & nieuw door (het afsteken van) vuurwerk?

- Nee, niemand
- Ja, namelijk Leerlingen

7. Indien u vraag 6 met een "ja" beantwoord heeft, zou u hierop dan een toelichting willen geven?

.....

.....

.....

.....

8. Overige opmerkingen

.....

.....

.....

.....

Einde vragenlijst

9.4

Vragenlijst proces december – leerlingen

Vragenlijst vuurwerk les*December – invullen na de les*

Voornaam:

Geboortedatum:

Datum:

School:

Groep:

Ik ben een: Jongen Meisje**1. Wat vond je van de les over vuurwerk? Zet een cirkel om het juiste antwoord.**

Helemaal niet leuk 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel erg leuk

Helemaal niet duidelijk 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel erg duidelijk

2. Heb je veel van de les over vuurwerk geleerd? Ik heb er veel van geleerd Ik heb er een beetje van geleerd Ik heb er niet zo veel van geleerd, ik wist bijna alles al**3. Zou je, nu je de les over vuurwerk hebt gehad, anders met vuurwerk omgaan?** Ja, namelijk..... Nee, want.....**4. Wat vond je het leukste aan de les?**.....
.....
.....**5. Wat vond je het minst leuk aan de les?**.....
.....
.....**6. Wil je verder nog iets vertellen wat je van de les over vuurwerk vond?**.....
.....
.....

9.5 Vragenlijst proces december – docenten

Geachte heer / mevrouw,

Hartelijk dank voor het feit dat u met uw klas mee wil werken aan het evaluatie onderzoek naar de vuurwerk les. U heeft al informatie gekregen van VeiligheidNL over de werkwijze hiervan. Ter verduidelijking is in onderstaande tabel nogmaals de planning voor het invullen van de vragenlijst uiteengezet.

Tijdstip invullen	Vragenlijst	Doel
Voorafgaand aan de les	Leerlingen	Gedrag van de leerlingen; welke kennis hebben leerlingen over (veilig) omgaan met vuurwerk en hoe veilig gaan zij zelf met vuurwerk om.
Direct na de les	Leerlingen	Procesevaluatie; o.a. hoe vonden de leerlingen de les, wat kan beter, etc.
Januari (de vragenlijst krijgt u in januari opgestuurd)	Leerlingen	Gedrag van de leerlingen; welke kennis hebben leerlingen over (veilig) omgaan met vuurwerk en hoe veilig zijn ze er tijdens de jaarwisseling mee omgegaan.
Direct na de les	Docenten	Procesevaluatie; o.a. hoe vond u de les, wat kan beter, etc.
Januari	Docenten	Effectevaluatie; hoe veilig vindt u dat uw leerlingen om zijn gegaan met vuurwerk (voor zover u dit weet)

De vragenlijsten nemen elk ongeveer 5 minuten in beslag. Aan het eind van de les, nadat alle vragenlijsten zijn ingevuld, mag u de vragenlijsten meegeven aan VeiligheidNL of een vertegenwoordiger van VeiligheidNL. Als u ervoor gekozen heeft om de vragenlijst zonder begeleiding in te vullen, kunt u voor het retourneren naar VeiligheidNL gebruik maken van de bijgevoegde envelop. Alle gegevens van u en uw leerlingen zullen anoniem worden verwerkt in de resultaten.

Mochten er nog vragen of onduidelijkheden zijn over (het invullen van) de vragenlijst, kunt u contact opnemen met Malou Eilering (m.eilering@veiligheid.nl, 06-49668900).

Mede namens Brandweer Gooi en Vechtstreek, Met vriendelijke groet,

Malou Eilering
Onderzoeker bij VeiligheidNL

Vragenlijst '4 vuurwerk Veilig' les (procesevaluatie)

December – na de les invullen

Naam:

Datum:

Naam school:

Groep:

Naam groep:

1. Welk cijfer zou u de 4 vuurwerk veilig les geven?

Heel slecht 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Heel goed

2. Wilt u hieronder aangeven op een schaal van 1 tot 5 wat u van de 4 vuurwerk veilig les vond?

Educatief	1	2	2	4	5	Niet educatief
Effectief	1	2	3	4	5	Niet effectief
Enthousiasmerend	1	2	3	4	5	Niet enthousiasmerend
Duidelijk	1	2	3	4	5	Niet duidelijk
Te lang	1	2	3	4	5	Te kort

3. Wat vindt u van de gebruikte lesmethode, de power point presentatie? Past deze manier van onderwijs binnen uw schoolsysteem?

.....

.....

.....

.....

4. Vond u dat de leerlingen voldoende actief betrokken werden bij de les door de gastdocent?

- Ja, want.....
- Nee, want.....

5. Hoe reageerden uw leerlingen op de les?

.....

.....

.....

.....

6. Denkt u dat de les over vuurwerk een positieve uitwerking heeft op het gedrag van de leerlingen ten aanzien van veilig omgaan met vuurwerk?

- Ja, want.....
- Nee, want.....

7. Was de les, over het algemeen, naar verwachting?

- Ja, want.....
- Nee, want.....

8. Heeft u verbeterpunten ten aanzien van de gegeven les over vuurwerk?

.....

.....

.....

.....

9. Heeft u verbeterpunten ten aanzien van de wijze van presenteren door de gastdocent?

.....

.....

.....

.....

10. Zou u volgend jaar weer mee willen doen aan de 4 vuurwerk veilig campagne?

- Ja, want.....
- Nee, want.....

11. Hieronder kunt u uw overige opmerkingen kwijt.

.....

.....

.....

.....

Einde vragenlijst

9.6

Vragenlijst proces januari - voorlichters

Geachte heer / mevrouw,

Fijn dat u mee wil werken aan het evaluatieonderzoek ten aanzien van de regionale vuurwerklessen (nieuwe stijl) die u in uw regio hebt gegeven. Deze evaluatie vindt plaats middels het invullen van een vragenlijst, wat slechts enkele minuten van uw tijd in beslag zal nemen.

Middels deze vragenlijst wordt u op verschillende onderdelen gevraagd uw mening te geven over de trainingen / lessen die u hebt gegeven op de basisscholen in de Gooi en Vechtstreek. De vragenlijst gaat specifiek om de lessen die in nieuwe '4 vuurwerk veilig'-stijl zijn gegeven. Voor het retourneren van de vragenlijst naar VeiligheidNL kunt u gebruik maken van de bijgevoegde envelop.

Mochten er nog vragen of onduidelijkheden zijn over (het invullen van) de vragenlijst, dan kunt u contact opnemen met Malou Eiling (m.eiling@veiligheid.nl, 06-49668900).

Met vriendelijke groet,

Malou Eiling
Onderzoeker bij VeiligheidNL

Vragenlijst vuurwerk les (procesevaluatie)

December / januari

Naam:

Datum:

1. Hoeveel vuurwerk voorlichtingslessen in de nieuwe stijl heeft u gegeven?

.....

2. Heeft u ook voorlichtingslessen in de oude stijl gegeven?

- Ja → ga naar vraag 3
 Nee → ga naar vraag 4

3. Merkte u verschil tussen de lessen in de oude stijl en de lessen in de nieuwe stijl?

- Ja
 Nee

4. Indien u vraag 3 met een "ja" beantwoord heeft, zou u hierop dan een toelichting willen geven (bijv. wat was het verschil, wat vond u beter/slechter werken, etc.)

.....
.....
.....
.....

5. Hoe makkelijk of moeilijk vond u het om de leerlingen actief bij de les te betrekken bij de lessen in de nieuwe stijl?

Erg makkelijk 1 2 2 4 5 Erg moeilijk

6. Hoe reageerden de leerlingen over het algemeen op de lessen (nieuwe stijl) die u heeft gegeven?

.....
.....
.....
.....

7. Hoe reageerden de docenten over het algemeen op de lessen (nieuwe stijl) die u heeft gegeven?

.....
.....
.....
.....

8. Denkt u dat de les over vuurwerk een positieve uitwerking heeft (gehad) op het gedrag van de leerlingen ten aanzien van veilig omgaan met vuurwerk?

- Ja, want.....
 Nee, want.....

9. Zijn er onderdelen van de les die u zou willen veranderen of toe zou willen voegen?

.....
.....
.....
.....

10. Hieronder kunt u uw overige opmerkingen kwijt.

.....
.....
.....
.....

Einde vragenlijst

9.7

Vragenlijst inventarisatie wensen '4 vuurwerk veilig' lessen

Vuurwerk afsteken rondom de jaarwisseling is iets wat voor velen bij het gevoel van 'oud & nieuw' hoort. Vaak gaat het kijken en/of afsteken van vuurwerk goed. In sommige gevallen kan het echter ook misgaan met vuurwerk. Op 31 december 2014 en 1 januari 2015 zijn er 574 slachtoffers van een vuurwerkongeval behandeld op de Spoedeisende Eerste Hulpafdeling (SEH) van een ziekenhuis in Nederland. De helft van deze slachtoffers had het vuurwerk niet zelf afgestoken, maar was een omstander. Van alle vuurwerkongevallen in 2014/2015 betrof het in 22% een kind in de leeftijd van 10 tot en met 14 jaar.

Om het toekomstige aantal vuurwerkslachtoffers te reduceren, is recent de campagne '4 vuurwerk Veilig' gestart. De samenwerkende partijen hierin zijn onder meer het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, VeiligheidNL en de Brandweer Gooi en Vechtstreek. De campagne "4 vuurwerk Veilig" bestaat uit een aantal onderdelen waaronder een vuurwerkcampagne voor de kinderen in groep 8.

Met deze campagne willen we leerlingen van groep 8 op een leuke manier vertellen en laten zien wat de gevaren van vuurwerk zijn en op welke manier zij veiliger om kunnen gaan met vuurwerk. Kinderen leren bijvoorbeeld dat je een veiligheidsbril moet dragen, een vuurwerkklont moet gebruiken om vuurwerk aan te steken en dat je altijd de handleiding van vuurwerk moet lezen.

Op dit moment worden er vanuit een regionaal perspectief al vuurwerkvoorlichtingen gegeven op een groot aantal scholen in de regio Gooi en Vechtstreek. Dit is een succesvol traject gebleken.

In 2016 is het plan om de campagne "4 vuurwerk Veilig" landelijk uit te rollen over meer basisscholen in Nederland. Daarom zouden we graag willen weten wat u van zo'n les op uw school zou vinden en hoe deze volgens u vorm gegeven zou moeten worden. Wij stellen het daarom zeer op prijs als u deze vragenlijst in zou willen vullen. Het invullen neemt slecht enkele minuten in beslag.

Deze vragenlijst betreft een inventarisatie. U kunt hier geen rechten aan ontlenen.

1. Besteedt u aandacht aan (het veilig omgaan met) vuurwerk in uw lessen?

- Ja, veel
- Ja, een beetje
- Nee

2. Op welke manier denkt u dat de boodschap 'veilig omgaan met vuurwerk' het beste overkomt in uw klas? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Middels een presentatie
- Middels lesmateriaal
- Uitdelen van materialen aan leerlingen (bijv. veiligheidsbril, veiligheidsklont)
- Een vertoning van een film over de gevolgen van een ongeval met vuurwerk
- Spelvorm / quiz
- (Kring)gesprek
- Anders, namelijk.....

3. Wie zou de les over vuurwerk volgens u moeten geven?

- Ik zou zelf een les over vuurwerk willen geven
- Een gastdocent zou de les over vuurwerk moeten geven

4. Zou u bereid zijn om te betalen voor een les over vuurwerk?

- Ja
- Nee

5. Welke onderwerpen zou u graag in een les over vuurwerk aan bod zien komen?

.....

.....

.....

.....

6. Hoeveel tijd zou u willen en kunnen besteden aan een les over vuurwerk?

- Korter dan 30 minuten
- 30 minuten
- 60 minuten
- Langer dan 60 minuten

7. Hieronder kunt u uw overige opmerkingen kwijt.

.....

.....

.....

.....

8. Heeft u interesse in een les bij u op school in 2016?

- Ja
- Misschien
- Nee

9. Laat uw gegevens achter als u informatie wilt ontvangen over de vuurwerklessen in 2016.

Naam:

Naam school:

Naam docent:

Telefoonnummer:

Emailadres:

9.8 Tabellen

Tabel 1 Aantal deelnemende scholen per meetmoment

School	Totaal aantal klassen	Proces docenten	Proces leerlingen	Gedrag docenten	Gedrag leerlingen december**	Gedrag leerlingen januari**
St. Vitusschool	2	2	2	1	2	2
Flevoschool	2	2	2	2	2	2
Godelindeschool	1	1	1	1	1	1
Kamperfoelieschool	1	1	1		1	1
Wilhelminaschool	1	1	1	1	1	1
Van der Muelen Vastwijkschool	1		1	1	1	1
Comeniusschool	1	1	1	1	1	1
Dubbeldekker	1		1		1*	
De Gouden Kraal	1	1	1	1	1*	
Rehoboth	2	2	2		2*	
Meester Kremerschool	1	1	1	1	1*	
t Palet				1		1*
Totaal	14	12	14	10	14	10

* Scholen

die niet op beide meetmomenten de vragenlijst hebben ingevuld, waardoor deze zijn geëxcludeerd van de effectevaluatie.

** Per school wordt uitgegaan van gemiddeld +/- 23 leerlingen per klas.

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 2 Procesevaluatie docenten - Rapportcijfer lessen '4 vuurwerk veilig'

	Aantal	%
6	1	9
8	3	27
9	4	36
10	1	9
Totaal	11	100

Tabel 3 Procesevaluatie docenten –Beoordeling van de '4 vuurwerk veilig' les**3a. Educatief**

	Aantal	%
Zeer educatief	8	73
Niet echt educatief	1	9
Niet educatief	1	9
Onbekend	1	9
Totaal	11	100

3b. Duidelijk

	Aantal	%
Duidelijk	8	67
Een beetje duidelijk	1	8
Niet echt duidelijk	1	8
Niet duidelijk	1	8
Onbekend	1	8
Totaal	12	100

3c. Effectief

	Aantal	%
Effectief	5	45
Een beetje effectief	2	18
Niet echt effectief	1	9
Niet effectief	1	9
Onbekend	2	18
Totaal	11	100

3d. Enthousiasmerend

	Aantal	%
Enthousiasmerend	6	55
Een beetje enthousiasmerend	1	9
Neutraal	1	9
Niet enthousiasmerend	1	9
Onbekend	2	18
Totaal	11	100

3e. Lengte

	Aantal	%
Te lang	1	9
Een beetje te lang	2	18
De juiste lengte	4	36
Een beetje te kort	1	9
Te kort	1	9
Onbekend	2	18
Totaal	11	100

Tabel 4 Procesevaluatie docenten – 'Vond u dat de leerlingen voldoende actief werden betrokken bij de les door de gastdocent?'

	Aantal	%
Nee	2	17
Ja	10	83
Totaal	11	100

Tabel 5 Procesevaluatie leerlingen – Rapportcijfer '4 vuurwerk veilig' les

	Aantal	%
4	1	<1
5	6	2
6	10	3
7	25	9
8	84	29
9	76	26
10	90	31
Totaal	292	100

Tabel 6 Procesevaluatie leerlingen – 'Wat vond je het (minst) leuk aan de les?'**6a. Leukste dingen aan de les**

	Aantal	%
Alles	91	31
Het filmpje	71	24
De informatie	24	8
Het vuurwerk dat was meegenomen	17	6
Het uitgedeelde materiaal	16	5
De manier waarop werd gepresenteerd	13	4
De quiz	4	1
Het slachtoffer dat kwam vertellen	2	<1
De afbeeldingen	2	<1
Overig	52	18
Totaal	292	100

6b. Minst leuke dingen aan de les

	Aantal	%
Niets	154	53
De foto van het slachtoffer	29	10
De les duurde te lang	21	7
De gewonden/verwondingen	19	7
Het filmpje	7	2
De les duurde te kort	6	2
Het einde	4	1
Dat het vuurwerk niet echt was	2	<1
Overig	50	17
Totaal	292	100

Tabel 7 Effectevaluatie docenten – 'Heeft u naar aanleiding van de vuurwerk les actie ondernomen (bijvoorbeeld een kringgesprek, opdrachten, etc.)?'

	Aantal	%
Nee	4	40
Ja	6	60
Total	10	100

Tabel 8 **Effectevaluatie docenten – ‘Is er, naar uw weten, door de leerlingen veel nagepraat over de les over vuurwerk op school of thuis (heeft het veel indruk gemaakt)?’**

	Aantal	%
Ja, op school en thuis	2	20
Ja, op school	4	40
Ja, thuis	2	20
Dat weet ik niet	2	20
Totaal	10	100

Tabel 9 **Effectevaluatie docenten - ‘Hebben de leerlingen de veiligheidsbril/het veiligheidslont gebruikt tijdens oud & nieuw?’**

	Veiligheidsbril		Veiligheidslont	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja, alle leerlingen			1	10
Ja, veel leerlingen	5	50	3	30
Ja, enkele leerlingen	4	40	3	30
Dat weet ik niet	1	10	3	30
Totaal	10	100	10	100

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 10 **Effectevaluatie docenten – ‘Denkt u dat het gedrag van de leerlingen is veranderd door de les?’**

	Aantal	%
Ja	6	60
Nee	2	20
Dat weet ik niet	2	20
Totaal	10	100

Tabel 11 **Effectevaluatie leerlingen – ‘Heb je veel van de les over vuurwerk geleerd?’**

	Aantal	%
Ik heb er veel van geleerd	178	61
Ik heb er een beetje van geleerd	78	27
Ik heb er niet zo veel van geleerd, ik wist bijna alles al	34	12
Overig, onbekend	2	<1
Totaal	292	100

Tabel 12 Effectevaluatie leerlingen – ‘Ben je van plan om dit jaar vuurwerk af te steken’ X ‘Heb je vuurwerk afgestoken met oud en nieuw?’

	Januari								
	Nee		Ja		Onbekend		Totaal		
	Aantal	Rij%	Aantal	Rij%	Aantal	Rij%	Aantal	Rij%	
December	Ja, zeker weten!	15	15	87	85			102	100
	Misschien	14	30	33	70			47	100
	Nee	16	34	31	66			47	100
	Onbekend					7	100	7	100
	Totaal	45	22	151	74	7	3	203	100

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 13 Effectevaluatie leerlingen – ‘Groepsdruk; ‘Zou je hetzelfde doen als Lars?’

	Januari								
	Nee		Ja		Onbekend		Totaal		
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
December	Nee	152	96	13	39			165	81
	Ja	7	4	20	61			27	13
	Onbekend							11	5
	Totaal	159	100	33	100	11	100	203	100
		78		16		5		100	

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 14 **Effectevaluatie leerlingen – ‘Wat kun je doen om vuurwerk veilig af te steken?’***

	December		Januari	
	Aantal	%	Aantal	%
Veiligheidsbril	166	26	166	27
Afstand houden	135	21	109	18
Aansteeklont	89	14	170	27
Onder toezicht oog van volwassene	87	14	48	8
Pijl goed neerzetten / fles verzwaren	49	8	32	5
Juiste kleding / geen capuchon	10	2	35	6
gebruiksaanwijzing lezen	2	<1	4	<1
Overig, onbekend	94	15	55	9
Totaal	632	100	619	100

* Aantallen en totalen in de tabel wijkt af van het aantal cases (n=203), omdat bij deze vraag het aantal gegeven antwoorden zijn geteld en niet het aantal cases.

Tabel 15 **Effectevaluatie leerlingen – Aansteeklont; 'Waarmee kan je volgens jou op de meest veilige manier vuurwerk afsteken?' X 'Wat doe je zelf?' ***

	Kennis		Gedrag	
	Aantal	%	Aantal	%
Vuurwerk steek je aan met een veiligheidslont	173	86	132	58
Vuurwerk steek je aan met een aansteker	8	4	40	18
Vuurwerk steek je aan met een sigaret	11	5	10	4
Vuurwerk steek je aan met een kaars	10	5	5	2
Niet van toepassing, ik steek nooit vuurwerk af			38	17
Overig, onbekend			1	<1
Totaal	200	100	226	100

* Aantallen en totalen in de tabel wijkt af van het aantal cases (n=203), omdat bij deze vraag het aantal gegeven antwoorden zijn geteld en niet het aantal cases.

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 16 **Effectevaluatie leerlingen – Veiligheidsbril; 'Hoe kan je volgens jou op de meest veilige manier vuurwerk afsteken?' X 'Wat doe je zelf?' ***

	Kennis		Gedrag	
	Aantal	%	Aantal	%
Dragen van een veiligheidsbril tijdens het afsteken en kijken naar vuurwerk	168	69	94	39
Dragen van een veiligheidsbril alleen tijdens het afsteken van vuurwerk	45	18	55	23
Dragen van een veiligheidsbril alleen tijdens het kijken naar vuurwerk	23	9	16	7
Niet dragen van een veiligheidsbril	8	3	35	15
Niet van toepassing, ik steek nooit vuurwerk af			40	17
Totaal	244	100	240	100

* Aantallen en totalen in de tabel wijkt af van het aantal cases (n=203), omdat bij deze vraag het aantal gegeven antwoorden zijn geteld en niet het aantal cases.

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 17 Effectevaluatie leerlingen – Afstand houden; 'Wat is volgens jou de meest veilige afstand tijdens het afsteken en/of kijken naar vuurwerk?' X 'Wat doe je zelf?' *

	Kennis		Gedrag		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Minder dan 1 meter	7	3	4	2	11	3
1 t/m 2 meter	12	6	35	20	47	12
2 t/m 8 meter	39	19	99	55	138	36
Meer dan 8 meter	151	72	38	21	189	49
Ik heb geen vuurwerk afgestoken			3	2	3	1
Totaal	209	100	179	100	388	100

* Aantallen en totalen in de tabel wijkt af van het aantal cases (n=203), omdat bij deze vraag het aantal gegeven antwoorden zijn geteld en niet het aantal cases.

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 18 Effectevaluatie leerlingen – ‘Lees je de gebruiksaanwijzing die op het vuurwerk staat en volg je de aanwijzingen op?’ X ‘Heb je de gebruiksaanwijzing die op het vuurwerk staat gelezen en de aanwijzingen opgevolgd?’ *

	Januari														
	Lezen, opvolgen		Lezen, niet opvolgen		Niet lezen, niet opvolgen		Gebruiks-aanwijzing? **		N.v.t.***		Onbekend		Totaal		
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
December	Lezen en opvolgen	35	42	2	33	10	17	2	22	11	31			60	31
	lezen, niet opvolgen	21	25	1	17	10	17	2	22	6	17			40	21
	Niet lezen, niet opvolgen	10	12	2	33	28	48	3	33	2	6	1	100	46	24
	Gebruiksaanwijzing?	9	11	1	17	7	12	1	11	5	14			23	12
	Niet van toepassing, ik steek geen vuurwerk af	8	10			3	5	1	11	12	33			24	12
Totaal	83	100	6	100	58	100	9	100	36	100	1	100	193	100	
		43		3		30		5		19		1		100	

* Aantallen en totalen in de tabel wijkt af van het aantal cases (n=203), omdat bij deze vraag het aantal gegeven antwoorden zijn geteld en niet het aantal cases.

** Ik wist niet dat er een gebruiksaanwijzing op vuurwerk zat

*** Niet van toepassing, ik steek geen vuurwerk af

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 19 Effectevaluatie leerlingen – ‘Was er iemand van 18 jaar of ouder bij je aanwezig toen je vuurwerk afstak?’ X ‘Was er iemand van 18 jaar of ouder bij je aanwezig toen je vuurwerk afstak?’ *

	Januari								
	Ja, altijd		Ja, soms		Nee, nooit		Totaal		
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
December									
	70	88	18	27	1	17	89	59	
	10	13	46	70	3	50	59	39	
			2	3	2	33	4	3	
	80	100	66	100	6	100	152	100	
		53		43		4		100	

* Alleen kinderen die in de vragenlijst hebben aangegeven dat zij (weleens) vuurwerk hebben afgestoken zijn geïncludeerd (n=152)

Lege cel = geen cases beschikbaar

Tabel 20 Effectevaluatie leerlingen – 'Oorzaak ongeval x letsel lichaamsdeel'

	Hoofd, hals of nek		Romp (borst of buik)		Armen, hand of vingers		Been of voet		Overig, onbekend		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Ja, er ging iets fout toen ik zelf vuurwerk aan het afsteken was	1	20	1	100	5	38					7	3
Ja, er ging iets fout toen iemand anders vuurwerk aan het afsteken was	2	40			2	15	3	1	8	4	15	7
Ja, er ging iets fout toen ik aan het kijken was naar vuurwerk	2	40			1	8			3	2	6	3
Ja, er ging iets fout toen iemand anders vuurwerk gooide naar mij									1	1	1	<1
<i>Totaal aantal kinderen die een ongeval hebben gehad</i>											29	14
Nee					1	8			153	85	154	76
Overig, onbekend					4	31			16	9	20	10
Totaal	5	100	1	100	13	100	3	100	181	100	203	100

Lege cel = geen cases beschikbaar

Over VeiligheidNL

VeiligheidNL is een onafhankelijk expertisecentrum met de missie om ongevallen te voorkomen door veilig gedrag te stimuleren. We helpen mensen hun veiligheid te vergroten in en om het huis, maar ook op straat, op school en op het werk. We monitoren en signaleren ongevallen en letsel en onderzoeken welke vorm van preventie effectief is. Voor de monitoring is het Letsel Informatie Systeem (LIS) de basis, een registratiesysteem bij een representatieve steekproef van Spoedeisende Hulpafdelingen (SEH's) in Nederland, maar we rapporteren ook dodelijke ongevallen van het CBS en ziekenhuisopnamen door letsels via de LBZ.

We ontwikkelen effectieve gedragsinterventies die praktisch, oplossingsgericht en op maat zijn en voeren deze ook deels uit. Ten slotte delen wij onze kennis en kunde direct met onze doelgroepen of via professionals, samenwerkingspartners en ambassadeurs. We werken voor en met overheden, bedrijven, zorgverleners en particulieren.

veiligheid nl